2019 Εκθέσεις Χωρών για τις Πρακτικές Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Ελλάδα

Συνοπτική Παρουσίαση

Η Ελλάδα είναι μία κοινοβουλευτική δημοκρατία με Σύνταγμα και πολυκομματικό κοινοβούλιο. Η νομοθετική εξουσία έχει ανατεθεί στο κοινοβούλιο, στο μόνο νομοθετικό σώμα το οποίο και εγκρίνει την κυβέρνηση με επικεφαλής τον πρωθυπουργό. Στις 7 Ιουλίου, διεξήχθησαν κοινοβουλευτικές εκλογές στη χώρα οι οποίες, σύμφωνα με ανεξάρτητους παρατηρητές, ήταν ελεύθερες και δημοκρατικές. Το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας σχημάτισε κυβέρνηση με επικεφαλής τον Πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη, η οποία διοικεί τη χώρα.

Η αστυνομία είναι αρμόδια για την εφαρμογή του νόμου, την ασφάλεια των συνόρων και την τήρηση της τάξης. Υπάγεται διοικητικά στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Το ίδιο υπουργείο ανέλαβε και την αρμοδιότητα για τα σωφρονιστικά ιδρύματα μετά τον σχηματισμό της νεοεκλεγείσας κυβέρνησης το 2019. Η ακτοφυλακή είναι υπεύθυνη για την επιβολή του νόμου και την προστασία των συνόρων εντός των ελληνικών χωρικών υδάτων και υπάγεται διοικητικά στο Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής (πρώην Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου). Οι ένοπλες δυνάμεις υπάγονται διοικητικά στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Η αστυνομία και οι ένοπλες δυνάμεις είναι συνυπεύθυνες για την επιβολή του νόμου σε συγκεκριμένες παραμεθόριες περιοχές. Οι

πολιτικές αρχές διατήρησαν αποτελεσματικά τον έλεγχο της αστυνομίας, της ακτοφυλακής και των ενόπλων δυνάμεων, ενώ η κυβέρνηση εφάρμοσε αποτελεσματικούς μηχανισμούς για την έρευνα και δίωξη της κατάχρησης εξουσίας.

Από πλευράς ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα σημαντικά θέματα της χρονιάς περιλαμβάνουν: επισφαλείς συνθήκες για τους κρατούμενους και το προσωπικό των φυλακών, ποινικοποίηση της συκοφαντικής δυσφήμισης, καταγγελίες για επαναπροώθηση προσφύγων, έμφυλη βία σε βάρος γυναικών και παιδιών προσφύγων, περιπτώσεις διαφθοράς καθώς και εγκλήματα που περιλαμβάνουν άσκηση βίας ή απειλές για άσκηση βίας με στοχοποίηση λεσβιών, ομοφυλοφίλων, αμφισεξουαλικών, διεμφυλικών και μεσόφυλων ατόμων (ΛΟΑΔΜ).

Η κυβέρνηση έλαβε μέτρα για τη διερεύνηση, δίωξη και τιμωρία των παραβατών αξιωματούχων οι οποίοι καταπάτησαν ανθρώπινα δικαιώματα είτε αυτοί ανήκαν στα σώματα ασφαλείας είτε σε άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες.

Ενότητα 1. Σεβασμός της Ακεραιότητας του Ατόμου με Αποφυγή των Παρακάτω Ενεργειών:

Α. ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ Η ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΥΠΟΚΙΝΟΥΜΕΝΕΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ

Δεν υπήρξαν αναφορές ότι η κυβέρνηση ή εκπρόσωποί της προέβησαν σε φόνους, κατά τρόπο αυθαίρετο ή παράνομο.

Β. ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ

Δεν υπήρξαν αναφορές για εξαφανίσεις που έγιναν από τις κρατικές αρχές ή για λογαριασμό των κρατικών αρχών.

Γ. ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΣΚΛΗΡΗΣ, ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Η ΤΑΠΕΙΝΩΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Η ΤΙΜΩΡΙΑΣ

Το Σύνταγμα και η νομοθεσία απαγορεύουν τέτοιες πρακτικές. Ωστόσο υπήρξαν αναφορές περιστατικών κακομεταχείρισης και κακοποίησης παράτυπων μεταναστών, αιτούντων άσυλο, διαδηλωτών και Ρομά, από αστυνομικούς (δείτε επίσης την Ενότητα 2.στ., Προστασία των Προσφύγων και την Ενότητα 6., Εθνικές/Φυλετικές/Εθνοτικές Μειονότητες).

Στις 6 Ιουνίου, η Κίνηση Ενωμένοι Ενάντια στο Ρατσισμό και τη Φασιστική Απειλή (ΚΕΕΡΦΑ) κατήγγειλε επιθέσεις της αστυνομίας εναντίον ατόμων πριν ή κατά τη διάρκεια της κράτησής τους. Σύμφωνα με την ΚΕΕΡΦΑ, στη διάρκεια του εορτασμού του Ιντ αλ-φιτρ στις 4 Ιουνίου, αστυνομικοί στο αστυνομικό τμήμα Μενιδίου, στην Περιφέρεια Αθηνών, κακοποίησαν σωματικά 11 Πακιστανούς, Παλαιστίνιους, Ινδούς και Αλβανούς μετανάστες κρατούμενους, όταν αυτοίι ζήτησαν να επικοινωνήσουν με τους συγγενείς τους. Στη διάρκεια του έτους, τα μέσα ενημέρωσης και οργανώσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανέφεραν περιστατικά παράνομων επαναπροωθήσεων και σωματικής κακοποίησης μεταναστών και αιτούντων άσυλο κατά τη διέλευση των συνόρων από την Τουρκία προς την Ελλάδα. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα θύματα ισχυρίστηκαν βιαιοπραγία και στέρηση των προσωπικών ειδών τους από αστυνομικούς ή άτομα που τα θύματα θεώρησαν ότι ήταν αστυνομικοί. Η Ελληνική Αστυνομία αρνήθηκε αυτούς τους ισχυρισμούς, επισημαίνοντας ότι εξέτασε ενδελεχώς όλες τις σχετικές αναφορές, καθώς αφορούν σε παράνομες πρακτικές. Στις 11 Ιουνίου, εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εξέφρασε σοβαρές ανησυχίες σχετικά με τις εν λόγω αναφρές.

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Οι φυλακές και τα κέντρα κράτησης αντιμετώπισαν προβλήματα που αφορούσαν σε μεγάλο συνωστισμό, ανεπαρκή ασφάλεια, έλλειψη πρόσβασης σε υπηρεσίες φροντίδας υγείας, πενιχρή διατροφή και ανεπαρκείς συνθήκες υγιεινής και έλλειψη υλικού.

Υπήρξαν καταγγελίες για κακομεταχείριση και σωματική ή λεκτική κακοποίηση από την αστυνομία (δείτε επίσης την Ενότητα 2.στ., Προστασία των Προσφύγων).

Φυσικές Συνθήκες: Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύτηκαν τον Ιούνιο, οι φυλακές είχαν ξεπεράσει τη μέγιστη χωρητικότητά τους: η συνολική χωρητικότητα των φυλακών της χώρας ανέρχεται σε 9.935 άτομα, ενώ τον Ιούνιο το σύνολο των κρατουμένων ανερχόταν σε 10.764 άτομα. Στη διάρκεια του έτους εκδηλώθηκαν διάφορα βίαια επεισόδια σε σωφρονιστικά ιδρύματα, τα οποία σε μερικές περιπτώσεις οδήγησαν στην απώλεια ανθρώπινων ζωών. Στις φυλακές Τρικάλων, στην Κεντρική Ελλάδα, οι αρχές κατέγραψαν δύο δολοφονίες κρατουμένων από συγκρατούμενούς τους, μία στις 12 Απριλίου και μία την 1η Μαΐου. Στις 14 Ιανουαρίου, ένας αλλοδαπός, που κρατούνταν με την κατηγορία της ηθικής αυτουργίας για τη δολοφονία ενός δικηγόρου, δολοφονήθηκε με αυτοσχέδιο μαχαίρι από συγκρατούμενό του. Στις 7 Μαρτίου, μια σύγκρουση μεταξύ ρωσόφωνων και Αλβανών κρατουμένων οδήγησε στο θάνατο ενός Έλληνα κρατουμένου και τον τραυματισμό οκτώ άλλων. Στις 11 Απριλίου, δύο κρατούμενοι στις φυλακές Κορυδαλλού τραυματίστηκαν σοβαρά μετά τον ξυλοδαρμό τους από συγκρατούμενούς τους με αυτοσχέδια μαστίγια φτιαγμένα από σπάγκο.

Η αστυνομία προχώρησε στην κράτηση αιτούντων άσυλο και μεταναστών χωρίς έγγραφα σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ). Μετά την καταγραφή τους, τα εν λόγω άτομα είχαν ελευθερία κινήσεων στο εκάστοτε νησί. Ο συνωστισμός συνέχισε να αποτελεί πρόβλημα στα ΚΥΤ. Τα ΚΥΤ, ιδιαίτερα στη Σάμο και τη Λέσβο, προσέφεραν ανεπαρκείς συνθήκες στέγασης, υγιεινής, υπηρεσίες υγείας και ασφάλειας, σύμφωνα με διακυβερνητικούς φορείς και διεθνείς οργανισμούς, όπως η Κοινοβουλευτική Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE), η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και η Oxfam. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) που δραστηριοποιούνται σε αυτές τις περιοχές, όπως οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF), επανέλαβαν τα ευρήματά τους προηγούμενων ετών σύμφωνα με τα οποία ο μεγάλος συνωστισμός στα ΚΥΤ προκαλεί αγωνία και επηρεάζει σοβαρά την πνευματική υγεία των διαμενόντων. Τον Σεπτέμβριο, κατηγόρησαν την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή

Ένωση για εσκεμμένη παραμέληση, υποστηρίζοντας ότι οι άθλιες συνθήκες διατηρούνται επίτηδες στα κέντρα μεταναστών, για να αποθαρρύνονται οι νέες αφίξεις. Στις 9 Φεβρουαρίου, τα μέσα ενημέρωσης αναφέρθηκαν στην οκτάμηνη απουσία γιατρού στο ΚΥΤ στο Φυλάκιο του Έβρου (κοντά στα ελληνοτουρκικά σύνορα), προτού οι MSF (Γιατροί χωρίς σύνορα) ξεκινήσουν να καλύπτουν το κενό.

Η άσκηση έμφυλης βίας στους χώρους παραμονής μεταναστών συνεχίζει να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες. Υπήρξαν επίσης αναφορές για άσκηση βίας λόγω θρησκεύματος, με στοχοποίηση κυρίως των χριστιανικών πληθυσμών στα ΚΥΤ. Η έρευνα που διεξήχθηκε τον Νοέμβριο του 2018 από την οργάνωση International Christian Consulate και δημοσιεύθηκε στα μέσα ενημέρωσης της χώρας τον Μάιο ανέφερε περιπτώσεις άσκησης σεξουαλικής βίας και βιασμών στη Λέσβο, προκειμένου να εξαναγκαστούν Μουσουλμάνοι που είχαν προσηλυτιστεί στον Χριστιανισμό να επιστρέψουν στο Ισλάμ. Οι αρχές έθεσαν κάποιους ανηλίκους αιτούντες άσυλο υπό «προστατευτική κράτηση» στα ίδια κελιά με ενήλικες ή σε υποστελεχωμένα αστυνομικά τμήματα με μεγάλο συνωστισμό και περιορισμένη πρόσβαση σε εξωτερικούς χώρους. Στις 28 Φεβρουαρίου, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) εξέδωσε την απόφασή του στην υπόθεση «H.A. and others v. Greece» που αφορούσε στις συνθήκες κράτησης ασυνόδευτων ανηλίκων σε αστυνομικά τμήματα. Στην υπόθεση εμπλέκονταν εννέα ασυνόδευτοι ανήλικοι καταγωγής από τη Συρία, το Μαρόκο και το Ιράκ, οι οποίοι είχαν τεθεί υπό προστατευτική κράτηση σε αστυνομικά τμήματα στο βόρειο τμήμα της χώρας. Το ΕΔΑΔ διαπίστωσε ότι η κράτηση των αιτούντων για παρατεταμένο χρονικό διάστημα σε αστυνομικά κελιά ήταν ακατάλληλη για ανηλίκους, κρίνοντας ότι η κράτηση παραβίασε το άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Το ΕΔΑΔ διαπίστωσε επίσης την έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τη φύση της κράτησης των ανηλίκων και την απουσία ενεργειών από τον εισαγγελέα ο οποίος, ως νόμιμος κηδεμόνας τους, παραβίασε την ΕΣΔΑ. Στις 13 Ιουνίου, το ΕΔΑΔ εξέδωσε παρόμοια απόφαση για άλλη υπόθεση που αφορούσε σε πέντε ασυνόδευτους ανήλικους Αφγανούς που είχαν τεθεί υπό προστατευτική κράτηση το 2016.

Επίσης, η αστυνομία έθεσε υπό κράτηση άτομα που είχαν ζητήσει άσυλο αλλά η αίτησή τους είχε απορριφθεί και έπρεπε να επιστρέψουν στην Τουρκία, ορισμένους μετανάστες που ανέμεναν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους με το πρόγραμμα Εκούσιας Επιστροφής του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ), καθώς και μετανάστες ύποπτους για διάπραξη εγκλημάτων που βρίσκονταν σε προαναχωρησιακά κέντρατα ποία αντιμετώπιζαν θέματα συνωστισμού, περιορισμένης πρόσβασης σε υπαίθριους χώρους, ανθυγιεινών συνθηκών και περιορισμένης πρόσβασης σε ιατρική περίθαλψη, ψυχολογική συμβουλευτική και νομική υποστήριξη.

Διοίκηση: Ανεξάρτητοι φορείς διερεύνησαν αξιόπιστες καταγγελίες για απάνθρωπες συνθήκες. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (μετονομάστηκε σε Υπουργείο Δικαιοσύνης υπό τη νέα κυβέρνηση) δημοσιοποιούσε διμηνιαία στατιστικά στοιχεία που αφορούσαν στον αριθμό κρατουμένων σε σχέση με τη δυναμικότητα κάθε φυλακής.

Ανεξάρτητος Έλεγχος: Γενικά, η κυβέρνηση επέτρεψε αυτοψίες των συνθηκών στις φυλακές και στα κέντρα κράτησης από ανεξάρτητες αρχές και μη κυβερνητικούς παρατηρητές, αλλά έλεγχε την πρόσβαση στα ΚΥΤ και στα κέντρα φιλοξενίας μεταναστών και αιτούντων άσυλο για μέλη ΜΚΟ, διπλωματικών αποστολών καθώς και για αλλοδαπούς και ημεδαπούς δημοσιογράφους, ζητώντας τους να υποβάλουν επισήμως αιτήσεις, με έγκαιρη προειδοποίηση, για επίσκεψη σε κάθε συγκεκριμένο προορισμό. Οι αρχές σπανίως αρνήθηκαν ή ανέβαλαν την επίσκεψη, μέχρι τον Νοέμβριο, οπότε άρχισε ο αυστηρός περιορισμός της εισόδου λόγω των συνθηκών μεγάλου συνωστισμού.

Δ. ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΣΥΛΛΗΨΗ Η ΚΡΑΤΗΣΗ

Το Σύνταγμα και η νομοθεσία απαγορεύουν την αυθαίρετη σύλληψη και κράτηση και προβλέπουν το δικαίωμα κάθε ατόμου να αμφισβητήσει δικαστικά τη νομιμότητα της σύλληψής ή της κράτησής του. Γενικώς, οι αρχές σεβάστηκαν αυτήν την υποχρέωση. Κατά καιρούς, ιδιαίτερα πριν από πολιτικές συγκεντρώσεις στελεχών της κυβέρνησης, η

αστυνομία ενήργησε προληπτικά, προχωρώντας στην απομάκρυνση ή προσωρινή κράτηση δυνητικών διαδηλωτών για λόγους δημόσιας ειρήνης και δημόσιας τάξης. Στις 5 Μαρτίου, η ΜΚΟ Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου εξέδωσε δήλωση που υποστήριζε ότι «οι προληπτικές ενέργειες της αστυνομίας δεν μπορούν να οδηγούν σε προληπτική αναστολή δικαιωμάτων». Η Ένωση ισχυρίστηκε ότι οι αυθαίρετες συλλήψεις πριν από προγραμματισμένες ή αυθόρμητες διαδηλώσεις παραβιάζουν τα συνταγματικά δικαιώματα της προσωπικής ασφάλειας και του συνέρχεσθαι (δείτε επίσης την Ενότητα 2.β., Η Ελευθερία του Συνέρχεσθαι και του Συνεταιρίζεσθαι).

Κάποιες ΜΚΟ κατήγγειλαν περιστατικά ρατσιστικής βίας και βίαιες πράξεις υποκινούμενες από μίσος που διέπραξαν σώματα ασφαλείας. Στην έκθεσή του της 18ης Απριλίου, το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (ΔΚΠΡΒ), μια ομάδα ΜΚΟ που συντονίζεται από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), ανέφερε ότι, το 2018, 22 από τα 117 περιστατικά ρατσιστικής βίας που καταγράφηκαν διαπράχθηκαν από αστυνομικούς ή ενείχαν εμπλοκή αστυνομικών. Τα θύματα σε αυτά τα περιστατικά περιελάμβαναν, μεταξύ άλλων, πρόσφυγες, μετανάστες και αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων ασυνόδευτων ανηλίκων, και μία διεμφυλική Ελληνίδα. Όλοι αυτοί οι ισχυρισμοί κατήγγειλαν ανάρμοστη συμπεριφορά των αστυνομικών στη διάρκεια τυπικών ή άτυπων αστυνομικών ελέγχων και επιχειρήσεων. Σε 19 από τα 22 περιστατικά, τα θύματα κατήγγειλαν ότι η σωματική βία ασκήθηκε σε δημόσιους χώρους ή σε αστυνομικά τμήματα της Αθήνας. Τα στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας εμφανίστηκαν αυξημένα, αναφέροντας 226 συμβάντα με πιθανά ρατσιστικά κίνητρα το 2018, σε 18 από τα οποία εμπλέκονταν αστυνομικοί ως δράστες.

Στις 21 Αυγούστου, Ο Συνήγορος του Πολίτη, με την ιδιότητά του ως Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφάλειας και στο προσωπικό των κρατητηρίων, δημοσίευσε μια έκθεση για την περίοδο 2017-18. Μεταξύ των 296 περιστατικών που εξετάστηκαν, 25 περιστατικά αφορούσαν σε βασανιστήρια και άλλες παραβιάσεις του δικαιώματος της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, 49 περιστατικά αφορούσαν σε παράνομη οπλοχρησία, 10 περιστατικά αφορούσαν σε παραβιάσεις των

σεξουαλικών ελευθεριών, τρία περιστατικά αφορούσαν σε απειλητική ρητορική και πράξεις κατά της ζωής, 37 περιστατικά αφορούσαν σε απειλητική ρητορική και πράξεις κατά της σωματικής ακεραιότητας, 145 περιστατικά αφορούσαν σε επιθέσεις κατά της σωματικής ακεραιότητας, επτά περιστατικά αφορούσαν σε ανάρμοστη συμπεριφορά και 21 περιστατικά σχετίζονταν με τον ρατσισμό.

ΜΚΟ, πανεπιστήμια, διεθνείς οργανώσεις και ακαδημίες υπηρεσιών εκπαίδευσαν την αστυνομία όσον αφορά στη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την καταπολέμηση εγκλημάτων που υποκινούνται από το μίσος και την εμπορία και διακίνηση ανθρώπων.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Η νομοθεσία απαγορεύει τις αυθαίρετες συλλήψεις και προβλέπει την έκδοση δικαστικών ενταλμάτων, με εξαίρεση τα επ’ αυτοφώρω αδικήματα. Η αστυνομία υποχρεούται από τη νομοθεσία να οδηγήσει τους κρατούμενους ενώπιον ανακριτή εντός 24 ωρών από τη σύλληψή τους κι εκείνος πρέπει να εκδώσει ένταλμα κράτησής τους ή να διατάξει να αφεθούν ελεύθεροι. Οι κρατούμενοι ενημερώνονται αμέσως για τις κατηγορίες που τους βαρύνουν. Η προσωρινή κράτηση (προφυλάκιση) μπορεί να διαρκέσει μέχρι 18 μήνες, ανάλογα με τη σοβαρότητα του εγκλήματος ή 30 μήνες σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Ωστόσο, το δικαστικό συμβούλιο δύναται να διατάξει την απελευθέρωση κρατουμένων ενώ εκκρεμεί η δίκη τους. Οι πολίτες δικαιούνται κρατική αποζημίωση αν διαπιστωθεί ότι είχαν κρατηθεί παράνομα. Δεν υπήρξαν αναφορές που να υποδεικνύουν την παράβαση αυτών των νόμων από την αστυνομία.

Η νομοθεσία ορίζει ότι τα άτομα που τελούν υπό κράτηση έχουν δικαίωμα να επικοινωνήσουν με στενό συγγενή τους ή με άλλο τρίτο πρόσωπο, να συμβουλευτούν δικηγόρο της επιλογής τους και να έχουν πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες. Η αστυνομία πρέπει να οδηγήσει τους κρατούμενους ενώπιον τακτικού ανακριτή εντός 24 ωρών από τη σύλληψή τους, αλλά μπορεί να τους χορηγηθεί πρόσθετος χρόνος για να παρουσιάσουν επαρκή υπεράσπιση σε κάποιες περιπτώσεις.

Ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μέσα ενημέρωσης ανέφεραν περιστατικά όπου αλλοδαποί κρατούμενοι είχαν περιορισμένη πρόσβαση σε διερμηνέα διορισμένο από το δικαστήριο ή δεν γνώριζαν ότι δικαιούνται νομική εκπροσώπηση. Ο Δικηγορικός Σύλλογος παρείχε νομική εκπροσώπηση σε άπορους που κατηγορούνταν για κακουργήματα, ενώ ΜΚΟ και διεθνείς οργανώσεις προσέφεραν περιορισμένη νομική βοήθεια σε κρατούμενους μετανάστες και αιτούντες άσυλο.

Αυθαίρετη σύλληψη: Η κυβέρνηση έθεσε κάποιους ασυνόδευτους ανηλίκους υπό «προστατευτική κράτηση» σε τοπικά αστυνομικά τμήματα (δείτε την Ενότητα 1, Συνθήκες στις Φυλακές και στα Κέντρα Κράτησης, Φυσικές Συνθήκες).

Προφυλάκιση: Το πρόβλημα της παρατεταμένης προφυλάκισης, λόγω της υποστελέχωσης και υπερφόρτωσης των δικαστηρίων με υποθέσεις, συνεχίστηκε. Σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα που ψηφίστηκε στις 11 Ιουνίου, η προφυλάκιση θα πρέπει να εγκρίνεται μόνο αν ο κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική παρακολούθηση θεωρείται ανεπαρκής. Οι δικαστικές αρχές μπορεί να επιβάλουν περιορισμούς ελευθερίας, συμπεριλαμβανομένης της καταβολής εγγύησης, να απαιτήσουν τακτικές παρουσίες στο τοπικό αστυνομικό τμήμα, καθώς και να απαγορεύσουν σε έναν ύποπτο την έξοδο από τη χώρα όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι ο κατηγορούμενος είναι ένοχος για αδίκημα που τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Σε περίπτωση οριστικής αθώωσης, ο παθών μπορεί να απαιτήσει αποζημίωση για το χρόνο που έμεινε προφυλακισμένος. Ωστόσο, οι διαδικασίες αποζημίωσης είναι χρονοβόρες και τα ποσά που προσφέρονται είναι σχετικά μικρά (€9-€10 ($9,90-$11,00) για κάθε ημέρα φυλάκισης). Με βάση τα στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, περίπου το 31% των ατόμων των οποίων οι υποθέσεις εκκρεμούσαν ήταν προφυλακισμένοι τον Ιανουάριο του 2019.

Ε. ΑΡΝΗΣΗ ΔΙΚΑΙΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΚΗΣ

Το Σύνταγμα και η νομοθεσία προβλέπουν την ύπαρξη ανεξάρτητης δικαιοσύνης και η κυβέρνηση, γενικά, σεβάστηκε την ανεξαρτησία και την αμεροληψία της δικαιοσύνης.

Ωστόσο, ορισμένοι παρατηρητές ανέφεραν ότι, σε κάποιες περιπτώσεις, το δικαστικό σώμα υπήρξε αναποτελεσματικό και ενίοτε υπέκυπτε σε επιρροές και διαφθορά. Οι αρχές σεβάστηκαν τις αποφάσεις των δικαστηρίων. Στις 28 Φεβρουαρίου, το Συμβούλιο Εφετών απάλλαξε για τρίτη φορά, τον πρώην επικεφαλής της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, Ανδρέα Γεωργίου, από κατηγορίες ότι είχε παραποιήσει στοιχεία του προϋπολογισμού του 2009 για να αιτιολογήσει την πρώτη διεθνή οικονομική ενίσχυση της Ελλάδας. Ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου είχε αναιρέσει δύο φορές την απόφαση αθώωσής του από το Συμβούλιο Εφετών. Παρότι υπάρχει αυτή η δυνατότητα, η τρέχουσα κυβέρνηση δεν έχει εκφράσει κανένα ενδιαφέρον για την αναψηλάφηση της υπόθεσης. Αξιωματούχοι της ΕΕ έχουν καταγγείλει επανειλημμένα τη δίωξη του Ανδρέα Γεωργίου, επανεπιβεβαιώνοντας την εμπιστοσύνη της Επιτροπής στην αξιοπιστία και ακρίβεια των δεδομένων που εκπονήθηκαν από την Ελληνική Στατιστική Αρχή στη διάρκεια της θητείας του.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΔΙΚΗΣ

Το Σύνταγμα και η νομοθεσία προβλέπουν το δικαίωμα δίκαιης και δημόσιας δίκης και η ανεξάρτητη δικαιοσύνη, σε γενικές γραμμές, σεβάστηκε αυτό το δικαίωμα στην πράξη. Σύμφωνα με τη νομοθεσία, οι κατηγορούμενοι απολαμβάνουν το τεκμήριο της αθωότητας και έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται άμεσα και λεπτομερώς για τις κατηγορίες που τους βαρύνουν. Σύμφωνα με τροπολογίες που ψηφίστηκαν στις 26 Φεβρουαρίου, ένας ύποπτος ή κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να ζητήσει αποζημίωση σε περίπτωση που δημόσιοι αξιωματούχοι δεν τηρούν το τεκμήριο της αθωότητάς του ανά πάσα στιγμή στη διάρκεια των διαδικασιών. Σύμφωνα με την ίδια νομοθεσία, η απόδειξη της ενοχής βαρύνει το δικαστήριο, ενώ κάθε αμφιβολία είναι υπέρ του κατηγορουμένου. Η νομοθεσία ανταποκρίνεται στην οδηγία (ΕΕ) 2016/343 «για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας». Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι καθυστερήσεις εκδίκασης οφείλονταν στις πολλές εκκρεμούσες υποθέσεις και στην υποστελέχωση των δικαστηρίων. Κατά κανόνα, οι δίκες είναι δημόσιες.

Οι κατηγορούμενοι έχουν δικαίωμα να επικοινωνούν και να συμβουλεύονται δικηγόρο της επιλογής τους, θεμιτά, εγκαίρως και δημοσίως, ενώ δεν είναι υποχρεωμένοι να καταθέσουν ή να ομολογήσουν την ενοχή τους. Στους δικηγόρους, ανεξάρτητα αν έχουν επιλεγεί από τον κατηγορούμενο ή οριστεί από το κράτος, παρέχεται επαρκής χρόνος και χώρος εντός των φυλακών για να τους συμβουλεύονται οι πελάτες τους και για να προετοιμάσουν την υπεράσπισή τους. Στους άπορους κατηγορούμενους που αντιμετωπίζουν κατηγορίες για κακουργήματα παρέχεται δικηγόρος από το κράτος. Οι κατηγορούμενοι έχουν δικαίωμα να παρίστανται στη δίκη τους, να παρουσιάζουν μάρτυρες και αποδεικτικά στοιχεία για την υπεράσπισή τους και να υποβάλουν ερωτήσεις στους μάρτυρες κατηγορίας. Οι κατηγορούμενοι έχουν δικαίωμα να ασκήσουν έφεση. Κατηγορούμενοι που δεν μιλούν την ελληνική γλώσσα έχουν δικαίωμα να ζητήσουν διερμηνέα διορισμένο από το δικαστήριο, δωρεάν, αν και κάποιες ΜΚΟ επέκριναν την ποιότητα και την έλλειψη διαθεσιμότητας αυτών των διερμηνέων.

Στις 11 Οκτωβρίου θεσπίστηκε νόμος που περιορίζει τη χρήση της Σαρία (του ισλαμικού νόμου) μόνο σε οικογενειακές και αστικές υποθέσεις στις οποίες όλα τα μέρη συναινούν ενεργά στη χρήση της.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ

Δεν υπήρξαν καταγγελίες για ύπαρξη πολιτικών κρατούμενων.

ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ

Γενικά, στις αστικές υποθέσεις, η δικαιοσύνη είναι ανεξάρτητη και αμερόληπτη. Η νομοθεσία επιτρέπει στους πολίτες να μηνύσουν το κράτος ζητώντας αποζημίωση για καταπάτηση των δικαιωμάτων τους. Μεμονωμένα άτομα και οργανώσεις μπορούν να ασκήσουν έφεση κατά δυσμενών αποφάσεων σε περιφερειακές υπηρεσίες ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως το ΕΔΑΔ.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Η νομοθεσία αντιμετωπίζει θέματα αποκατάστασης περιουσίας και πολλές διεκδικήσεις της περιόδου του Ολοκαυτώματος έχουν επιλυθεί, αλλά αρκετά θέματα παραμένουν ακόμη σε εκκρεμότητα. Η Εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης είχε μία εκκρεμή υπόθεση κατά της ρωσικής κυβέρνησης για την παρακράτηση των προπολεμικών αρχείων της κοινότητας. Επιπλέον, το Εβραϊκό Ιστορικό Ινστιτούτο της Βαρσοβίας κατέχει θρησκευτικά τεχνουργήματα τα οποία λέγεται ότι είχαν κλαπεί από την Εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης το 1941 και η κοινότητα ζητά την επιστροφή τους. Επίσης, ο Οργανισμός Περιθάλψεως και Αποκαταστάσεως Ισραηλιτών Ελλάδος (ΟΠΑΙΕ) διεκδικεί περισσότερες από 100 ιδιοκτησίες που κατείχαν προπολεμικά Εβραίοι και πλέον έχουν καταληφθεί από υπηρεσίεςτου κράτους. Το 2018, ο Άρειος Πάγος εξέδωσε απόφαση υπέρ του ΟΠΑΙΕ για μία από τις ιδιοκτησίες, ενώ μετά από πρόταση της Εβραϊκής κοινότητας για τη σύσταση επιτροπής για να συζητηθεί η διάθεση και των υπόλοιπων ιδιοκτησιών, η επιτροπή συστάθηκε και συνεδρίασε δύο φορές πριν από τις εκλογές του Ιουλίου.

ΣΤ. ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ Η ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ, ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ Η ΟΙΚΙΑΚΟΥ ΑΣΥΛΟΥ Η ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ (ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ)

Το Σύνταγμα και η νομοθεσία απαγορεύουν τέτοιες ενέργειες και δεν υπήρξαν καταγγελίες ότι η κυβέρνηση δεν τήρησε αυτές τις απαγορεύσεις. Ο Ποινικός Κώδικας που ψηφίστηκε στις 11 Ιουνίου προβλέπει υψηλότερες ποινές για την παράνομη πρόσβαση στην ηλεκτρονική αλληλογραφία και ταχυδρομείο: φυλάκιση δύο ετών (αντί ενός) ή επιβολή προστίμου. Ο νόμος προβλέπει επίσης ποινές για παραβάτες που απασχολούνται από εταιρείες τηλεπικοινωνιών, οι οποίες κυμαίνονται από φυλάκιση ενός ως τριών ετών ή επιβολή προστίμου.

Ενότητα 2. Σεβασμός των Πολιτικών Ελευθεριών, οι οποίες περιλαμβάνουν:

Α. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΥΠΟ

Το Σύνταγμα και η νομοθεσία προβλέπουν την ελευθερία της έκφρασης που περιλαμβάνει και τον Τύπο και η κυβέρνηση, γενικώς, σεβάστηκε αυτά τα δικαιώματα. Ο ανεξάρτητος Τύπος, το αποτελεσματικό δικαστικό σώμα και το λειτουργικό δημοκρατικό πολιτικό σύστημα συνεργάζονται για να υποστηρίξουν την ελευθερία της έκφρασης που περιλαμβάνει και τον Τύπο.

Ελευθερία της Έκφρασης: Το Σύνταγμα και η νομοθεσία προστατεύουν την ελευθερία της έκφρασης, αλλά επιτρέπουν, ειδικότερα, περιορισμούς του λόγου όταν αυτός προτρέπει σε διακρίσεις, μίσος ή βία εναντίον προσώπων ή ομάδων προσώπων με βάση τη φυλή, το χρώμα του δέρματος, τη θρησκεία, την καταγωγή, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή την αναπηρία ή εκφράζουν απόψεις οι οποίες προσβάλλουν άτομα ή ομάδες ατόμων για αυτούς τους λόγους.

Τύπος και Μέσα Ενημέρωσης, που περιλαμβάνει και τα Ηλεκτρονικά Μέσα Ενημέρωσης: Τα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης ήταν ενεργά εκφράζοντας πολλές και διαφορετικές απόψεις χωρίς περιορισμούς. Στις 10 Ιουνίου, η κυβέρνηση ψήφισε νόμο που απαιτεί από τους πωλητές έντυπων μέσων ενημέρωσης να διατηρούν απόθεμα και να επιδεικνύουν όλες τις ελληνικές εφημερίδες και περιοδικά. Οι ποινές για όσους εσκεμμένα παραβιάζουν το νόμο κυμαίνονται από φυλάκιση ενός έτους σε πρόστιμο ύψους 5.000 έως 50.000 ευρώ ($5.500 έως $55.000). Για τους υποτρόπους, η ποινή μπορεί να αυξηθεί σε ποινή φυλάκισης δύο ετών ή μεγαλύτερη.

Βία και Παρενόχληση: Κάποιοι δημοσιογράφοι δέχθηκαν σωματικές επιθέσεις, παρενόχληση ή εκφοβισμό εξαιτίας άρθρων τους σε τουλάχιστον 10 περιπτώσεις. Στις 7 Απριλίου, ένα μέλος των μονάδων αποκατάστασης της τάξης (ΜΑΤ) στην Ειδομένη, κοντά στα σύνορα με τη Βόρεια Μακεδονία, κλώτσησε έναν φωτορεπόρτερ που κάλυπτε μια διαμαρτυρία μεταναστών και αργότερα χτύπησε τον φωτορεπόρτερ στο πρόσωπο και στο κεφάλι με την ασπίδα του. Η κυβέρνηση και οι ενώσεις δημοσιογράφων καταδίκασαν τις επιθέσεις. Επτά επιθέσεις καθοδηγήθηκαν από μέλη ακροδεξιών ομάδων που είχαν στόχο δημοσιογράφους και φωτορεπόρτερ οι οποίοι

κάλυπταν συλλαλητήρια διαμαρτυρίας ενάντια στη Συμφωνία των Πρεσπών που υπογράφηκε μεταξύ της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας. Άλλες επιθέσεις καθοδηγήθηκαν από αναρχικούς: σε μια από αυτές πυρπόλησαν το αυτοκίνητο μιας δημοσιογράφου έξω από την οικία της, ενώ σε μια άλλη, στις 5 Δεκεμβρίου, εκτόξευσαν μπογιές εναντίον τηλεοπτικού συνεργείου που είχε σταθμεύσει κοντά στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Δεν υπήρξαν αναφορές για κράτηση ατόμων από την αστυνομία στο πλαίσιο αυτών των περιστατικών.

Λογοκρισία ή Περιορισμός Περιεχομένου: Η κυβέρνηση δεν άσκησε λογοκρισία στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η κυβέρνηση διατηρεί ηλεκτρονικό μητρώο με τη νομική υπόσταση των τοπικών ιστοσελίδων, τον αριθμό των υπαλλήλων τους, λεπτομερείς πληροφορίες για τους μετόχους τους και τη ΔΟΥ στην οποία ανήκουν. Μετά από την καταχώρισή τους, οι ιστοσελίδες αυτές μπορούν να χρηματοδοτούνται μέσω κρατικών διαφημίσεων, να καλύπτουν επίσημα γεγονότα και να επωφελούνται από τα ερευνητικά και εκπαιδευτικά προγράμματα του Εθνικού Κέντρου Οπτικοακουστικών Μέσων και Επικοινωνίας (ΕΚΟΜΕ). Όλες οι καταχωρημένες ιστοσελίδες υποχρεώθηκαν να προβάλλουν την πιστοποίησή τους στην αρχική σελίδα τους στο διαδίκτυο. Αν και η καταχώριση ήταν ελεύθερη και όχι υποχρεωτική, οι εταιρείες ΜΜΕ που θα απέφευγαν να το κάνουν μπορούσαν να αποκλειστούν από τα οφέλη της πιστοποίησης. Στις 15 Απριλίου, η κυβέρνηση εγκαινίασε ένα παρόμοιο ηλεκτρονικό μητρώο για τον τοπικό και επαρχιακό τύπο.

Νομοθεσία για Συκοφαντική Δυσφήμιση: Η νομοθεσία προβλέπει ποινικές κυρώσεις για τη δυσφήμιση. Στις 26 Φεβρουαρίου, ψηφίστηκε νομοσχέδιο που διευκρινίζει ότι τα άτομα που έχουν καταδικαστεί για εγκλήματα δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι η συζήτηση για τα εν λόγω εγκλήματα συνιστά συκοφαντική δυσφήμηση. Επίσης, ο εν λόγω νόμος καταργεί τη διάταξη που απαιτεί από τους δημοσιογράφους να εμφανίζονται άμεσα ενώπιον δικαστηρίου, ή να κρατούνται στη φυλακή μέχρι την έναρξη συνεδριάσεων του δικαστηρίου, σε περίπτωση που κατηγορούνται για συκοφαντική δυσφήμηση - στο παρελθόν είχε προηγηθεί κατάχρηση της εν λόγω

διάταξης από πολιτικούς με σκοπό τον εκφοβισμό δημοσιογράφων. Στις 13 Φεβρουαρίου, δικαστήριο καταδίκασε τον τότε Υφυπουργό Υγείας Παύλο Πολάκη για συκοφαντική δυσφήμηση εναντίον αποθανόντα δημοσιογράφου, τον οποίο είχε κατηγορήσει για δωροδοκία από το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ). Το δικαστήριο επέβαλε την καταβολή προστίμου από τον Αναπληρωτή Υπουργό Υγείας προς την οικογένεια του δημοσιογράφου. Η κυβέρνηση κατάργησε νόμους που αφορούσαν στη βλασφημία, με ισχύ από την 1η Ιουλίου.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Η κυβέρνηση δεν επέβαλε κανέναν περιορισμό, δεν διέκοψε την πρόσβαση στο Διαδίκτυο ούτε λογόκρινε κάποιο περιεχόμενο στο Διαδίκτυο και δεν υπήρξαν αξιόπιστες καταγγελίες ότι παρακολουθούσε ιδιωτικές ηλεκτρονικές επικοινωνίες των πολιτών χωρίς ανάλογη νομική δικαιοδοσία. Το Νοέμβριο του 2018, η νεοσυσταθείσα Επιτροπή για τη Διαδικτυακή Προσβολή Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΕΔΠΠΙ) διέταξε τους ελληνικούς παρόχους υπηρεσιών διαδικτύου να διακόψουν την πρόσβαση, για τρία έτη, σε 38 ονόματα χώρου (domain names) που προσέφεραν πειρατικό περιεχόμενο. Η ΕΔΠΠΙ όρισε προθεσμία 48 ωρών από τη χρονική στιγμή της κοινοποίησης της απόφασης, απειλώντας του παρόχους με την επιβολή προστίμου 850 ευρώ ($935) για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Η κυβέρνηση δεν επέβαλε περιορισμούς στην ακαδημαϊκή ελευθερία ή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις. Στις 14 Μαρτίου, τέσσερα μέλη ακροδεξιάς ομάδας εισέβαλαν σε θέατρο της Θεσσαλονίκης και διέκοψαν προσωρινά μια θεατρική παράσταση επειδή θεώρησαν «ότι προσβάλλει τα θεία». Στις 3 Μαρτίου, μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι ακυρώθηκε συναυλία του συγκροτήματος heavy metal «Rotting Christ» σε δημοτικό χώρο στην Πάτρα. Οι τοπικές αρχές ανέφεραν ότι η ακύρωση οφειλόταν σε «τεχνικά προβλήματα», αλλά ο επικεφαλής του συγκροτήματος ισχυρίστηκε ότι η συναυλία ακυρώθηκε μετά από πιέσεις της τοπικής εκκλησίας, η οποία αντιδρούσε στο όνομα του συγκροτήματος («Σάπιος Χριστός»).

Β. ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΧΕΣΘΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΩΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΖΕΣΘΑΙ

Το Σύνταγμα και η νομοθεσία προβλέπουν τις ελευθερίες του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και του συνεταιρίζεσθαι και η κυβέρνηση, γενικώς, σεβάστηκε αυτά τα δικαιώματα.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΧΕΣΘΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΩΣ

Υπήρξαν, ωστόσο, ορισμένες καταγγελίες ότι η αστυνομία διέλυσε διαδηλώσεις και προχώρησε στην προσωρινή κράτηση διαδηλωτών έξω από αυστηρώςφυλασσόμενους χώρους, για λόγους ειρήνης και δημόσιας τάξης (δείτε επίσης την Ενότητα 1.δ., Αυθαίρετη Σύλληψη ή Κράτηση). Στις 23 Ιανουαρίου, η αστυνομία προχώρησε στην κράτηση 20 ατόμων που διαδήλωναν έξω από το Μέγαρο Μουσικής στην Αθήνα, όπου είχε προγραμματιστεί ομιλία του τότε Πρωθυπουργού. Σύμφωνα με τους εν λόγω διαδηλωτές, η αστυνομία δεν αιτιολόγησε τις ενέργειές της.

Στις 29 Ιανουαρίου, η Διεθνής Ελληνική Ένωση (ΙΗΑ) επέκρινε το Υπουργείο Άμυνας επειδή απέσυρε την προσφορά του να διαθέσει χώρο στις εγκαταστάσεις του Πολεμικού Μουσείου για την εκδήλωση με τίτλο «Η Μακεδονία είναι μία και είναι Ελληνική». Η ΙΗΑ υποστήριξε ότι η κυβέρνηση χρησιμοποίησε τη δικαιοδοσία της για να καταστείλει τις απόψεις όσων εναντιώνονται στη Συμφωνία των Πρεσπών που υπογράφηκε μεταξύ της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας και η οποία έδωσε λύση σε μια μακροχρόνια διαμάχη σχετικά με το όνομα «Μακεδονία».

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΖΕΣΘΑΙ

Αν και το Σύνταγμα και η νομοθεσία προβλέπουν την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, η κυβέρνηση εξακολούθησε να θέτει νομικούς περιορισμούς στους τίτλους ενώσεων πολιτών που αυτοπροσδιορίζονται ως «Μακεδόνες» ή ενώσεων που περιέχουν τον όρο «Τουρκικός» ως ενδεικτικό στοιχείο συλλογικής εθνοτικής ταυτότητας (δείτε Ενότητα 6., Εθνικές/Φυλετικές/Εθνοτικές Μειονότητες). Παρά την έλλειψη νόμιμης αναγνώρισης, τέτοιες ενώσεις συνέχισαν τη λειτουργία τους.

Στις 13 Σεπτεμβρίου, ένα Πρωτοδικείο στις Σέρρες, στη Βόρεια Ελλάδα, αποφάσισε να ακυρώσει απόφαση με την οποία είχε αναγνωρίσει τον τοπικό σύλλογο «Αδελφότητα γηγενών-ντόπιων νομού Σερρών Κύριλλος και Μεθόδιος». Η ακύρωση ήταν αποτέλεσμα εφέσεων που ασκήθηκαν από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Πολιτιστικών Συλλόγων Μακεδόνων (ΠΟΠΣΜ) και τον τοπικό εισαγγελέα. Η Αδελφότητα είχε αναγνωρισθείαπό πολιτικό δικαστήριο τον Ιανουάριο του 2018. Οι αιτούντες υποστήριξαν ότι το καταστατικό της Αδελφότητας, το οποίο προέβλεπε τη διατήρηση και προώθηση της «τοπικής» γλώσσας και την απόδοση σεβασμού στους «ντόπιους ήρωες», ήταν παραπλανητικό και καταφερόταν εναντίον της δημόσιας τάξης. Σύμφωνα με μάρτυρες κατηγορίας, τα μέλη της Αδελφότητας εσκεμμένα απέκρυψαν από το δικαστήριο τον πραγματικό στόχο αυτής, που ήταν η προώθηση σε τοπικό επίπεδο της γλώσσας και της ιστορίας της Βόρειας Μακεδονίας.

Γ. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Δείτε την Έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για τις Θρησκευτικές Ελευθερίες Διεθνώς (International Religious Freedom Report), στη διεύθυνση **https://www.state.gov/religiousfreedomreport/**.

Δ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΙΝΗΣΗΣ

Η νομοθεσία προβλέπει την ελεύθερη μετακίνηση εντός της χώρας, ταξίδια στο εξωτερικό, μετανάστευση και επαναπατρισμό για όλους τους πολίτες και η κυβέρνηση, γενικώς, σεβάστηκε αυτά τα δικαιώματα.

Μετακίνηση Εντός της Χώρας: Μετανάστες χωρίς έγγραφα που κατέφθασαν στα ελληνικά νησιά υποβλήθηκαν σε ειδικές διαδικασίες υποδοχής και καταγραφής, ενώ δεν τους επιτράπηκε να αφήσουν τα κέντρα ταυτοποίησης και καταγραφής για έως και 25 μέρες. Μετά την παρέλευση αυτής της περιόδου, οι μετανάστες χωρίς έγγραφα που παρέμεναν στις εν λόγω εγκαταστάσεις είχαν γενικά το δικαίωμα εισόδου και εξόδου, αλλά τους απαγορευόταν να ταξιδέψουν προς την ηπειρωτική χώρα εκτός αν είχαν υποβάλει αιτήσεις ασύλου οι οποίες θεωρούνταν αποδεκτές από τις αρχές χορήγησης

ασύλου ή εφόσον χαρακτηρίζονταν ως «ευπαθείς». Σε αυτή την ομάδα περιλαμβάνονταν ασυνόδευτοι ανήλικοι, άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, έγκυες ή γυναίκες που είχαν τεκνοποιήσει πρόσφατα, μονογονεϊκές οικογένειες με μικρά παιδιά, θύματα βασανιστηρίων, ναυαγίων και άλλων τραυματικών περιστατικών, καθώς και θύματα εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων. Μετά την υποβολή των αιτήσεων ασύλου, και εφόσον θεωρούνταν αποδεκτές και τελούσαν υπό εξέταση, οι μετανάστες μπορούσαν να μετακινηθούν σε κέντρο φιλοξενίας στην ηπειρωτική χώρα, εφόσον υπήρχε διαθέσιμος χώρος. Δεν υπήρχε περιορισμός μετακίνησης εντός ή εκτός των κέντρων φιλοξενίας στην ηπειρωτική χώρα. Ωστόσο, από τον Σεπτέμβριο, έπαψαν να υπάρχουν διαθέσιμες εγκαταστάσεις στην ηπειρωτική χώρα, παρότι περίπου 7.000 μετανάστες είχαν χαρακτηριστεί ως «ευπαθείς». Η κυβέρνηση κατέβαλε προσπάθειες να αυξήσει την δυναμικότηταστην ηπειρωτική χώρα και να αποσυμφορήσει τις εγκαταστάσεις υποδοχής και καταγραφής στα νησιά, αλλά η σταθερή ροή αφίξεων, η οποία επιταχύνθηκε στη διάρκεια του καλοκαιριού και του φθινοπώρου, προκάλεσε μεγάλο συνωστισμό.

Ορισμένες τοπικές και διεθνείς ΜΚΟ συνέχισαν να επικρίνουν την πρακτική της κυβέρνησης να περιορίζει τους αιτούντες άσυλο στα νησιά για την αρχική διαδικασία εξέτασης που υπερέβαινε τις 25 ημέρες.

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι τέθηκαν σε «προστατευτική κράτηση» λόγω της έλλειψης χώρου σε εξειδικευμένα καταλύματα (δείτε την Ενότητα 1, Συνθήκες στις Φυλακές και στα Κέντρα Κράτησης, Φυσικές Συνθήκες).

Ε. ΕΚΤΟΠΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Άνευ αντικειμένου.

ΣΤ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Στη διάρκεια του έτους συνεχίστηκε η ροή μεταναστών και αιτούντων άσυλο προς την Ελλάδα από την Αφρική, την Ασία και τη Μέση Ανατολή. Στις 16 Δεκεμβρίου, της

στοιχεία της UNHCR ανέφεραν 109.000 μετανάστες και αιτούντες άσυλο που παρέμεναν σε όλη τη χώρα.

Την 1η Νοεμβρίου, το κοινοβούλιο τροποποίησε τη νομοθεσία για το άσυλο. Οι νέοι κανόνες έχουν σχεδιαστεί για να επιταχύνουν τη λήψη αποφάσεων επί των αιτήσεων ασύλου και για να αυξήσουν τον αριθμό επιστροφών στην Τουρκία ή στη χώρα καταγωγής όσων αιτούντων άσυλο η αίτηση απορρίπτεται. Ο νόμος, ο οποίος τίθεται σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2020, προβλέπει εκτεταμένες περιόδους κράτησης για τουςαιτούντες άσυλο, συσχετίζει τη διαχείριση των αιτήσεων ασύλου με τη συνεργασία των αιτούντων (ή την έλλειψη αυτής) με τις αρχές, αλλάζει τη σύνθεση των επιτροπών της αρχής προσφυγών έτσι ώστε να απαρτίζονται αποκλειστικώς από δικαστές, καταργώντας μια θέση μέλους διορισμένου από την UNHCR, απαιτεί την υποβολή και αιτιολόγηση προσφυγών μέσω δικογραφιών και όχι μέσω τυποποιημένων εγγράφων, καταργεί τη «διαταραχή μετατραυματικού στρες» ως παράγοντα που θα μπορούσε να δικαιολογήσει τον χαρακτηρισμό ενός πρόσφυγα ως «ευπαθούς» και επομένως ως μη επιλέξιμου για επιστροφή στην Τουρκία αν η αίτηση ασύλου του απορριφθεί και κωδικοποιεί την άμεση επιστροφή στην Τουρκία ή στη χώρα προέλευσής τους των αιτούντων άσυλο των οποίων η αίτηση απορρίπτεται. Η UNHCR, καθώς και τοπικές και διεθνείς ΜΚΟ, όπως η ΕΕΔΑ, ηHumanRightsWatch, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF) και πολλές άλλες, υποστήριξαν ότι ο νόμος πριμοδοτεί τις επιστροφές έναντι της προστασίας και της ένταξης, αυξάνει υπερβολικά το φορτίο που ασκείται στους αιτούντες άσυλο, εστιάζει σε τιμωρητικά μέτρα και εισάγει σκληρές προϋποθέσεις τις οποίες ένας αιτώνάσυλο δεν μπορεί εύλογα να αναμένεται να ικανοποιήσει.

<u>Κακοποίηση Μεταναστών, Προσφύγων και Ανιθαγενών</u>: Σύμφωνα με έναν μεγάλο αριθμό αξιόπιστων πηγών, στις οποίες περιλαμβάνονται και διεθνείς οργανισμοί και ΜΚΟ, οι αρχές δεν παρείχαν πάντα επαρκή ασφάλεια ή σωματική προστασία σε μετανάστες και αιτούντες άσυλο, ιδιαίτερα όσους κατοικούν σε ΚΥΤ. Το ΔΚΠΡΒ κατέγραψε 51 περιστατικά ρατσιστικά υποκινούμενης λεκτικής και σωματικής βίας

εναντίον προσφύγων και μεταναστών το 2018 (δείτε επίσης την Ενότητα 6, Εθνικές/Φυλετικές/Εθνοτικές Μειονότητες).

Ο διαχωρισμός και η προστασία των ευπαθών ομάδων δεν υλοποιήθηκε σε ορισμένους χώρους. Στις 9 Φεβρουαρίου, οι MSF ανέφεραν ότι ένας 20χρονος πρόσφυγας Γιαζίντι στο ΚΥΤ στο Φυλάκιο του Έβρου ζούσε σε ένα οικίσκο με την αδερφή του που είχε προβλήματα όρασης, την εξαδέρφη του που υπέφερε από ψυχικά προβλήματα και τρεις άντρες που δεν ήταν συγγενείς τους. Τα μέσα ενημέρωσης κατήγγειλαν κρούσματα βίας εναντίων αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων περιστατικών έμφυλης βίας. Στις 8 Ιανουαρίου, τοπικά και διεθνή μέσα ενημέρωσης ανέφεραν τα ευρήματα της Oxfam σύμφωνα με τα οποία οι γυναίκες πρόσφυγες και αιτούσες άσυλο φορούσαν πάνες τη νύχτα επειδή φοβόντουσαν να βγουν από τη σκηνή τους για να επισκεφθούν τα αποχωρητήρια. Στην έκθεσή του για τα δικαιώματα των «παιδιών που μετακινούνται» στην Ελλάδα, η οποία δημοσιεύθηκε στις 14 Ιουνίου, ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε ότι τα παιδιά στο ΚΥΤ της Λέσβου κινδύνευαν να πέσουν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, βιασμού και επίθεσης. Η έκθεση ανέφερε ότι πολλοί γονείς παιδιών, ιδίως μονογονεϊκών οικογενειών, δίσταζαν να σταθούν στις μεγάλες ουρέςγια φαγητό φοβούμενοι ότι η αναμονή θα αφήσει τα παιδιά τους εκτεθειμένα σε βία και σεξουαλική κακοποίηση, ενώ αναφέρθηκαν και περιπτώσεις ανταλλαγής τροφίμων για σεξουαλικές πράξεις. Στις 11 Απριλίου, η PACE εξέφρασε σοβαρές ανησυχίες για την ανθρωπιστική κατάσταση και την ανεπαρκή ασφάλεια των αιτούντων άσυλο τόσο στα ΚΥΤ των ελληνικών νησιών όσο και στα κέντρα της ηπειρωτικής χώρας.

Στις 23 Ιανουαρίου, ένα δικαστήριο στη Θεσσαλονίκη καταδίκασε έναν 50χρονο Ιρακινό σε 20ετή φυλάκιση για τον βιασμό της 16χρονης κόρης του σε εγκαταστάσεις υποδοχής στις Σέρρες.

Οι γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες που ήταν θύματα έμφυλης βίας είχαν δικαίωμα από το νόμο στην παροχή προσωρινού καταλύματος σε ξενώνες που λειτουργούν υπό την επίβλεψη του Δημοσίου, καθώς και στην παροχή νομικής και ψυχολογικής

υποστήριξης.Ωστόσο, λίγες μόνο κατήγγειλαν την κακοποίηση. Ορισμένοι εκπρόσωποι ΜΚΟ επανέλαβαν τα ευρήματά τους προηγούμενων ετών σύμφωνα με τα οποία ακόμα και μετά την καταγγελία βιασμών στις αρχές, ορισμένα θύματα συνέχισαν να διαμένουν στο ίδιο κέντρομε τους δράστες.

Οι ΜΚΟ επεσήμαναν την ανεπαρκή ιατρική και ψυχολογική φροντίδα προσφύγων και αιτούντων άσυλο, ιδιαίτερα στα έξι ΚΥΤ, οι οποίες αποδίδονται κυρίως στην αδυναμία της κυβέρνησης να προσλάβει γιατρούς πρόθυμους να εργαστούν στις εν λόγω εγκαταστάσεις. Ακόμα και όταν η κυβέρνηση αύξησε σημαντικά τους μισθούς καιεπαναπροκήρυξε θέσεις, το ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε από τους γιατρούς ήταν μηδαμινό.

Στις 8 Φεβρουαρίου, αντιπροσωπεία του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας που επισκέφθηκε τις εγκαταστάσεις υποδοχής στον Κατσικά Ηπείρου επεσήμανε την απουσία ιατρικής φροντίδας, ιδιαίτερα για γυναίκες, νεογνά και παιδιά, σύμφωνα με αναφορές των μέσων ενημέρωσης.

Οι ΜΚΟ επεσήμαναν επίσης την ανεπαρκή ψυχολογική φροντίδα προσφύγων και αιτούντων άσυλο, ιδιαίτερα στα έξι ΚΥΤ. Οι MSF ανέφεραν ότι 25% των παιδιών τα οποία εξέτασαν στο ΚΥΤ της Μόριας στη Λέσβο, από τον Φεβρουάριο έως τον Ιούνιο, είχαν προβεί σε πράξεις αυτοτραυματισμού, απόπειρα αυτοκτονίας ή είχαν σκεφτεί το ενδεχόμενο απόπειρας αυτοκτονίας.

Η κυβέρνηση συνεργάστηκε με την UNHCR, τον ΔΟΜ και άλλες ανθρωπιστικές οργανώσεις για να προσφέρει προστασία και βοήθεια σε πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και άλλες περιπτώσεις ατόμων που έχρηζαν ενδιαφέροντος.

Επαναπροώθηση: Η κυβέρνηση προσέφερε περιορισμένη προστασία από τον κίνδυνο απέλασης ή επιστροφής αιτούντων άσυλο σε χώρες όπου κινδύνευε η ζωή ή η ελευθερία τους λόγω της φυλής, της θρησκείας, της εθνικότητας ή της συμμετοχής τους σε κάποια κοινωνική ή πολιτική ομάδα. Στις 31 Οκτωβρίου ο Άρειος Πάγος αποφάσισε

ομόφωνα ότι η Ιρανή Sharareh Khademi δεν θα πρέπει να εκδοθεί στη χώρα καταγωγής της, καθώς αυτό θα έθετε «σε άμεσο κίνδυνο τη ζωή της». Ο Άρειος Πάγος ακύρωσε την απόφαση δικαστηρίου χαμηλότερης βαθμίδας που είχε αποφασίσει υπέρ της έκδοσης. Η Sharareh Khademi και η κόρη της είχαν πέσει θύματα ενδοοικογενειακής βίας από τον σύζυγο και πατέρα τους, αντίστοιχα.

Στις 19 Ιουνίου, το ΕΣΠ ανακοίνωσε ότι είχε καταθέσει αναφορά στον Άρειο Πάγο για επαναπροωθήσεις μεταναστών και αιτούντων άσυλο από τον Έβρο, στο βορειανατολικό άκρος της Ελλάδας, προς την Τουρκία. Το ΕΣΠ δήλωσε ότι διαθέτει στοιχεία που υποστηρίζουν τους ισχυρισμούς διάφορων μεταναστών και αιτούντων άσυλο, οι οποίοι δήλωσαν ότι επαναπροωθήθηκαν. Το ΕΣΠ ανέφερε ότι είχε υποβάλει τρεις αναφορές για λογαριασμό έξι Τούρκων πολιτών, συμπεριλαμβανομένου ενός παιδιού, που ισχυρίστηκαν ότι οι τοπικές αρχές είχαν ασκήσει βία για να τους επαναπροωθήσουν στην Τουρκία. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς, μία από τις νεαρές γυναίκες που επαναπροωθήθηκε στην Τουρκία συνελήφθη και οδηγήθηκε σε τουρκική φυλακή. Το ΕΣΠ επεσήμανε ότι παρά τους αυξανόμενους ισχυρισμούς για επαναπροωθήσεις, δεν υπήρξε καμία επίσημη κυβερνητική αντίδραση.

Στις 8 Ιουνίου, το Παρατηρητήριο Ρατσιστικών Εγκλημάτων υπέβαλε καταγγελία εναντίον της Ελληνικής Αστυνομίας στο Διδυμότειχο, στη Βόρεια Ελλάδα, με τον ισχυρισμό ότι τοπικοί αστυνομικοί χτύπησαν με κλομπ και πυροβόλησαν με πλαστικές σφαίρες έναν 35χρονο Ιρακινό και δύο Αιγυπτίους, ηλικίας 18 και 26 ετών, πριν τους επαναπροωθήσουν δια της βίας στην Τουρκία.

Στις 5 Μαΐου, τα μέσα ενημέρωσης ανέφεραν μια επιστολή από την τότε Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, Όλγα Γεροβασίλη, προς τον εκπρόσωπο της UNHCR στην Ελλάδα, απαντώντας σε ανησυχίες σχετικά με επαναπροωθήσεις στην περιοχή του Έβρου από μέλη των σωμάτων ασφαλείας. Στην επιστολή, η τότε υπουργός ανέφερε ότι, μετά από σχετική έρευνα, οι ισχυρισμοί για τα εν λόγω περιστατικά αποδείχθηκαν αναληθείς. Επεσήμανε επίσης την απουσία τέτοιου είδους αναφορών από μέλη της Frontex που συνδράμουντους Έλληνες συνοριοφύλακες στο έργο τους. Από τον

Ιανουάριο μέχρι τον Απρίλιο, η αστυνομία συνέλαβε 3.130 πολίτες τρίτων χωρών στις περιοχές της Ορεστιάδας και της Αλεξανδρούπολης.

Πρόσβαση στοΆσυλο: Η νομοθεσία της χώρας προβλέπει τη χορήγηση καθεστώτος αιτούντος άσυλο ή πρόσφυγα και η κυβέρνηση έχει καθιερώσει σύστημα παροχής νομικής προστασίας στους πρόσφυγες μέσω μιας αυτόνομης υπηρεσίας ασύλου υπό την εποπτεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής. Μετά τις εκλογές της 7ης Ιουλίου, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής συγχωνεύτηκαν στο νέο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Η νομοθεσία επιβάλλει για τα άτομα που υποβάλλουν αίτηση ασύλου να έχουν πρόσβαση σε πιστοποιημένους διερμηνείς και, σε περίπτωση αρνητικής απόφασης, ο αιτών μπορεί να ασκήσει προσφυγή κατά της απόφασης και να παραμείνει στην Ελλάδα για όσο διάστημα εξετάζεται η προσφυγή του.

Οι αρχές συνεργάζονταν με ΜΚΟ, διεθνείς οργανώσεις και με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης Ασύλου ώστε να ενημερώνουν τους μετανάστες χωρίς έγγραφα που περιμένουν να καταγραφούν στο σύστημα ασύλου, αλλά και κρατούμενους ξένους υπηκόους από χώρες εκτός της ΕΕ, για τα δικαιώματά τους, τη διαδικασία υποβολής αίτησης ασύλου και για τα προγράμματα εκούσιας επιστροφής στη χώρα τους με τη βοήθεια του ΔΟΜ. Η UNHCR υποστήριξε τις αρχές με ενημερωτικές συναντήσεις και διανομή εντύπων σε πολλές γλώσσες καθώς και άλλων πακέτων πληροφόρησης για το άσυλο και για τη διαδικασία υποβολής αίτησης ασύλου.

Ακτιβιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ΜΚΟ που συνεργάζονται με αιτούντες άσυλο, ανέφεραν ότι οι αποφάσεις καθυστερούν έως και δύο χρόνια λόγω χρονοβόρων διαδικασιών, προϋπαρχουσών προσφυγών που εκκρεμούν και περιορισμένου αριθμού επιτροπών που εξετάζουν προσφυγές. Αντικείμενο προβληματισμού αποτέλεσε επίσης η πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου για τα άτομα που κρατούνται σε προαναχωρησιακά κέντρα. Στην ετήσια έκθεσή του για το 2018, ο Συνήγορος του Πολίτη ανέφερε ότι το γραφείο του συνέχισε να δέχεται αναφορές από αιτούντες άσυλο σχετικά με δυσκολίες που αντιμετώπισαν για να κλείσουν ραντεβού και να συνδεθούν με το σύστημα της

Υπηρεσίας Ασύλου μέσω Skype, ιδιαίτερα στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Στις 6 Μαΐου, τοπικά μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι η Υπηρεσία Ασύλου είχε συσσωρευμένες περισσότερες από 62.000 υποθέσεις και, σύμφωνα με εκτιμήσεις, 5.500 νέες αιτήσεις υποβάλλονταν από νεοεισερχόμενους σε ετήσια βάση.

Σύμφωνα με την έκθεση της Βάσης Δεδομένων Πληροφοριών Ασύλου για το 2018, η οποία δημοσιεύθηκε από το ΕΣΠ στις 21 Απριλίου, η μέση περίοδος από την προ-εγγραφή μέχρι την πλήρη καταγραφή ανερχόταν σε 42 μέρες το 2018. Αναφέρθηκε ότι ο μέσος χρόνος της διαδικασίας εξέτασης της αίτησης στον πρώτο βαθμό ανερχόταν σε 8,5 μήνες το 2018. Περίπου το 80% των 58.793 αιτούντων των οποίων οι αιτήσεις εκκρεμούσαν στα τέλη του 2018 δεν είχαν πραγματοποιήσει συνέντευξη με την υπηρεσία ασύλου.

Μεγάλες καθυστερήσεις σημειώνονταν συχνά αναφορικά με τον εντοπισμό ευπαθών ατόμων στα νησιά, λόγω σημαντικών ελλείψεων σε καταρτισμένο προσωπικό, γεγονός που είχε αντίκτυπο στη διαδικασία ασύλου.

Οι αιτούντες άσυλο που προέρχονταν από άλλες χώρες εκτός της Συρίας κατήγγειλαν ότι οι αιτήσεις ασύλου τους καθυστερούσαν επειδή δινόταν προτεραιότητα στις αιτήσεις από Σύριους. ΜΚΟ, διεθνείς οργανώσεις και ακτιβιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξέφρασαν ξανά την ανησυχία τους σχετικά με την έλλειψη επαρκούς προσωπικού και υποδομών, τις ανεπαρκείς υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, ένταξης, συμβουλευτικής και νομικής υποστήριξης και διερμηνείας, τις διακρίσεις, τις ακατάλληλες συνθήκες κράτησης και τον συνωστισμό στα ΚΥΤ.

Ασφαλής Χώρα Καταγωγής/Διέλευσης: Η χώρα εμπίπτει στην εφαρμογή του Κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, σύμφωνα με τον οποίο οι αρχές μπορούν να επιστρέψουν αιτούντες άσυλο στην αρχική χώρα εισόδου τους στην ΕΕ προκειμένου από εκεί να εκδοθεί απόφαση στην αίτησή τους για άσυλο.

Σύμφωνα με την κοινή δήλωση ΕΕ-Τουρκίας του 2016, κάθε μετανάστης χωρίς έγγραφα ο οποίος περνά από την Τουρκία στα ελληνικά νησιά τίθεται υπό περιορισμό σε κάποιο ΚΥΤ για χρονικό διάστημα έως 25 ημερών. Σε αυτό το διάστημα, έχει τη δυνατότητα να υποβάλει αίτηση ασύλου στην Ελλάδα. Όσοι επιλέγουν να μην υποβάλουν αίτηση ασύλου ή εκείνοι των οποίων οι αιτήσεις κρίνονται αβάσιμες ή μη αποδεκτές, επιστρέφουν στην Τουρκία (δείτε επίσης την Ενότητα 2.δ., Ελευθερία Κίνησης).

Απασχόληση: Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες και κάτοχοι δελτίων αιτούντων άσυλοείχαν δικαίωμα να εργαστούν, μολονότι δεν δινόταν ευρεία δημοσιότητα σε αυτό το δικαίωμα ούτε εφαρμοζόταν συστηματικά. Το 2018, το διοικητικό συμβούλιο του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού εκχώρισε σε αιτούντες άσυλο και πρόσφυγεςπου διαμένουν σε ξενώνες ή δεν διαθέτουν μόνιμη διεύθυνση δικαίωμα καταχώρισης στο επίσημο μητρώο ανέργων , επιτρέποντάς τους να επωφεληθούν από προγράμματα κατάρτισης και κρατικά επιδόματα.

Πρόσβαση σε Βασικές Υπηρεσίες: Στους αιτούντες άσυλο με έγκυρη άδεια παραμονής παρέχονται, νομίμως, υπηρεσίες όπως στέγαση, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση και δικαστικές διαδικασίες. Όμως, οι ελλείψεις προσωπικού και διερμηνέων, καθώς και ο συνωστισμός στους χώρους υποδοχής περιόριζαν για κάποιους αιτούντες άσυλο την πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες. Στις 13 Ιουλίου, ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ανακάλεσε υπουργική απόφαση της 20ής Ιουνίου που είχε υπογραφεί από τον προκάτοχό του και το οποίο απλοποιούσε τη διαδικασία χορήγησης Αριθμού Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ) σε αιτούντες άσυλο. Ο υπουργός υποστήριξε ότι το σύστημα χορήγησης ΑΜΚΑ θα επανεξεταστεί, καθώς γινόταν κατάχρηση αυτού από αλλοδαπούς στους οποίους δεν θα έπρεπε να είχε χορηγηθεί ΑΜΚΑ. Διάφορες ΜΚΟ ανέφεραν προβλήματα όσον αφορά την εξασφάλιση πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες για αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένης της θεραπευτικής αγωγής για χρόνιες παθήσεις. Η νομική βοήθεια ήταν περιορισμένη και προσφερόταν από ΜΚΟ, διεθνείς οργανώσεις, εθελοντές δικηγόρους και δικηγορικούς συλλόγους.

Ο συνωστισμός σε ΚΥΤ σε νησιά και στο Νομό Έβρου συνεχίστηκε λόγω ανεπάρκειας καταλυμάτων. Τα ΚΥΤ συνέχιζαν να λειτουργούν με κενά στην φροντίδα υγείας, με ελλειμματικές εγκαταστάσεις λουτρού καθώς και συνδέσεις με το αποχετευτικό σύστημα, δημιουργώντας ανησυχίες σχετικά με την ασφάλεια και την υγεία. Οι συνθήκες στέγασης σε κέντρα υποδοχής στην ηπειρωτική χώρα γενικά βελτιώθηκαν, παρότι ο συνωστισμός παρεμπόδιζε κατά καιρούς την πρόσβαση σε υπηρεσίες. Τον Σεπτέμβριο, λόγω έλλειψης χώρου, η κυβέρνηση εγκαινίασε προσωρινούς καταυλισμούς στην ηπειρωτική χώρα, παρέχοντας τέντες χωρητικότητας έξι ατόμων σε εκατοντάδες μετανάστες.

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που ζούσαν σε καθεστώς «προστατευτικής κράτησης» σε αστυνομικά τμήματα είχαν περιορισμένη ή μηδενική πρόσβαση σε φροντίδα υγείας ή ιατρικές υπηρεσίες. Στις 30 Νοεμβρίου, σύμφωνα με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), 257 ασυνόδευτα παιδιά ζούσαν σε καθεστώς προστατευτικής κράτησης (δείτε την Ενότητα 1, Συνθήκες στις Φυλακές και στα Κέντρα Κράτησης, Φυσικές Συνθήκες).

Πολλοί ευπαθείς αιτούντες άσυλο είχαν δικαίωμα να στεγαστούν σε διαμερίσματα μέσω ενός προγράμματος στέγασης το οποίο υλοποιεί η UNHCR, συνεργαζόμενη με ΜΚΟ και τοπικούς δήμους. Οι συνθήκες στα διαμερίσματα ήταν σαφώς καλύτερες από αυτές στα κέντρα υποδοχής.

Το διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό στα κέντρα υποδοχής αποτελείται συνήθως από μόνιμους δημοσίους υπαλλήλους, προσωπικό με οκτάμηνες κρατικές συμβάσεις και συμβασιούχους ΜΚΟ και διεθνών οργανώσεων. Τα μέσα ενημέρωσης ανέφεραν κάποιες περιπτώσεις όπου το υπεύθυνο προσωπικό ήταν ακατάλληλο ή ανεπαρκώς εκπαιδευμένο, ιδίως στα νησιά. Στις 6 Ιουνίου, τα μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι 40 εργαζόμενοι στα γραφεία της Υπηρεσίας Ασύλου στην Αττική, την Κόρινθο και την Πάτρα παρακολούθησαν ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο με θέμα την ανιθαγένεια, τη Συνθήκη του Δουβλίνου και την έμφυλη βία, προκειμένου ν να διαχειρίζονται αποτελεσματικότερα τις περιπτώσεις ασύλου.

Όλοι όσοι βρίσκονται στη χώρα δικαιούνται ιατρική περίθαλψη σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους. Εθελοντές με ιατρική εκπαίδευση, ιατροί συμβεβλημένοι με ΜΚΟ, το ΚΕΕΛΠΝΟ και στρατιωτικοί ιατροί παρείχαν βασική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε κέντρα υποδοχής, παραπέμποντας τα έκτακτα περιστατικά και τις δυσκολότερες περιπτώσεις σε τοπικά νοσοκομεία, τα οποία συχνά ήταν υπερφορτωμένα με περιστατικά και υποστελεχωμένα. Κάποια άτομα τα οποία υπέφεραν από χρόνιες ασθένειες συνέχισαν να αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με τη λήψη των κατάλληλων φαρμάκων. Οι έγκυες στα κέντρα υποδοχής και κράτησης στον Έβρο συνέχισαν να αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με την πρόσβαση σε κατάλληλη ιατρική και προγεννητική φροντίδα.

Διάφορες ΜΚΟ ανέφεραν ότι οι αρχές είχαν δυσκολία στην αναγνώριση αιτούντων άσυλο οι οποίοι δεν ήταν εμφανώς ευάλωτοι, όπως τα θύματα βασανιστηρίων και τα θύματα εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων, , λόγω κενών και ελλείψεων σε εξειδικευμένο προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων γιατρών, στα ΚΥΤ. Την 1η Ιανουαρίου, η κυβέρνηση εγκαινίασε επισήμως έναν πολυεπιστημονικό Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς (ΕΜΑ) θυμάτων εμπορίας και διακίνησης, που περιελάμβανε κατάλληλες τυπικές λειτουργικές διαδικασίες και έντυπα αναφοράς. Κατά τον ΕΜΑ,όλοι οι εργαζόμενοι πρώτης γραμμής θα έπρεπε να ενημερώνουν και να συντονίζονται με το ΕΚΚΑ, στις περιπτώσεις εντοπισμού πιθανών θυμάτων που χρήζουν φροντίδας και παραπομπής σε κάποιαδομή.

<u>Μόνιμες Λύσεις</u>: Οι πρόσφυγες μπορούν να υποβάλουν αίτηση πολιτογράφησης μετά από τριετή παραμονή στη χώρα ως αναγνωρισμένοι πρόσφυγες. Η κυβέρνηση συνέχισε να διεκπεραιώνει αιτήσεις επανένωσης οικογενειών για αιτούντες άσυλο με συγγενείς τους σε άλλες χώρες. Ο ΔΟΜ προσέφερε την δυνατότητα εθελοντικής επιστροφής στη χώρα τους σε αιτούντες άσυλο των οποίων η αίτηση είχε απορριφθεί και σε όσους είχαν παραιτηθεί από τη διαδικασία ασύλου.
<u>Προσωρινή Προστασία</u>: Στις 30 Σεπτεμβρίου, η κυβέρνηση προσέφερε προσωρινή προστασία (επικουρικό καθεστώς) σε περίπου 2.578 άτομα που δεν μπορούσαν να χαρακτηριστούν πρόσφυγες.

Ζ. ΑΝΙΘΑΓΕΝΕΙΣ

Άνευ αντικειμένου.

Ενότητα 3. Ελευθερία Συμμετοχής στις Πολιτικές Διαδικασίες

Το Σύνταγμα και η νομοθεσία παρέχουν στους πολίτες τη δυνατότητα να επιλέγουν την κυβέρνησή τους με ελεύθερες και δίκαιες εκλογές που διεξάγονται περιοδικά με καθολική, ίση και μυστική ψηφοφορία.

ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Πρόσφατες εκλογές: Στις 7 Ιουλίου, διεξήχθησαν κοινοβουλευτικές εκλογές στη χώρα οι οποίες, σύμφωνα με ανεξάρτητους παρατηρητές, ήταν ελεύθερες και δημοκρατικές. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των εκλογών, το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας κέρδισε την πλειοψηφία των εδρών στο κοινοβούλιο και ο αρχηγός του κόμματος, Κυριάκος Μητσοτάκης, αναδείχθηκε πρωθυπουργός της χώρας, διαδεχόμενος τον πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα, που ήταν επικεφαλής ενός συνασπισμού αποτελούμενου από τα κόμματα ΣΥΡΙΖΑ (Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς) και ΑΝΕΛ (Ανεξάρτητοι Έλληνες).

Συμμετοχή Γυναικών και Μειονοτήτων: Κανένας νόμος δεν εμποδίζει τις γυναίκες ή μέλη μειονοτήτων να συμμετέχουν στην πολιτική διαδικασία και συμμετείχαν. Ένα κόμμα πρέπει να λάβει τουλάχιστον 3% των ψήφων για να κερδίσει μια έδρα στο κοινοβούλιο της χώρας ή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στο υπουργικό συμβούλιο που συγκροτήθηκε τον Ιούλιο, λιγότερο από 10% των διορισμένων υπουργών ήταν γυναίκες -ή αλλιώς δύο σε σύνολο 21 υπουργών. Στις 26 Μαρτίου, η βουλή ψήφισε νόμο που απαιτεί μια ελάχιστη κατανομή 40% μεταξύ ανδρών και γυναικών υποψηφίων στις τοπικές, περιφερειακές, εθνικές εκλογές, καθώς και στις εκλογές του Ευρωκοινοβουλίου.

Ενότητα 4. Διαφθορά και έλλειψη κυβερνητικής διαφάνειας

Η νομοθεσία προβλέπει ποινικές κυρώσεις για περιπτώσεις διαφθοράς στο Δημόσιο, αλλά η κυβέρνηση δεν εφάρμοσε πάντα αποτελεσματικά το νόμο.Υπήρξαν περιπτώσειςκρατικών αξιωματούχωνοι οποίοι ενεπλάκησαν σε υποθέσεις διαφθοράς παραμένοντας ατιμώρητοι. Τόσο οι μόνιμες, επιφορτισμένες με την καταπολέμηση της διαφθοράς κρατικές μονάδες, όσο και οι έκτακτες, είχαν ελλείψεις προσωπικού και δεν διέθεταν επαρκή χρηματοδότηση. Στις 17 Ιουλίου, αστυνομικοί συνέλαβαν έξι γιατρούς, τρεις νοσοκόμες και έναν διερμηνέα που εργάζονταν στο νοσοκομείο της Σάμου, μετά από καταγγελία ότι πωλούσαν πλαστά πιστοποιητικά σε αιτούντες άσυλο για να διευκολύνουν τη μεταφορά τους στην ηπειρωτική χώρα για λόγους υγείας. Η διοίκηση του νοσοκομείου παρατήρησε ότι πολλά από τα πιστοποιητικά που είχαν εκδοθεί ήταν πανομοιότυπα και αναφέρονταν σε περιστατικά και παθήσεις που δεν αντιμετωπίζονταν συνήθως στο νοσοκομείο.

Στις 7 Αυγούστου, το κοινοβούλιο ψήφισε νόμο που θέσπιζε την Εθνική Αρχή Διαφάνειας, μεταφέροντας τις εξουσίες και αρμοδιότητες δημόσιων διοικητικών υπηρεσιών επιθεωρήσεων σε μια ανεξάρτητη αρχή.

Διαφθορά: Οι αναφορές για διαφθορά στο Δημόσιο συνεχίστηκαν. Στις 16 Ιανουαρίου, ένα ποινικό δικαστήριο στην Αθήνα έκρινε ένοχους 20 πρώην κυβερνητικούς αξιωματούχους, ιδιώτες επιχειρηματίες και στελέχη ναυπηγείων για δωροδοκία και ξέπλυμα χρήματος στο πλαίσιο σύμβασης για την κατασκευή τεσσάρων υποβρυχίων από εταιρεία του εξωτερικού στα ναυπηγεία Σκαραμαγκά. Μεταξύ των καταδικασθέντων ήταν ένας πρώην αξιωματούχος του Υπουργείο Άμυνας και ένας Γαλλοελβετός τραπεζίτης. Το δικαστήριο επέβαλε ποινές φυλάκισης με αναστολή από πέντε έως 20 ετών σε όλους τους κατηγορουμένους εκτός από έναν.

Η κυβέρνηση ενέτεινε τις προσπάθειές της για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής αυξάνοντας τους ελέγχους και τις διασταυρώσεις στοιχείων μεταξύ διαφόρων αρχών, καθώς και εφαρμόζοντας πιο εξειδικευμένους τύπους επαλήθευσης μη δηλωθέντων εισοδημάτων, όπως η χρήση τηλεκατευθυνόμενων αεροσκαφών (drones) στον εναέριο χώρο νησιών με υψηλό τουρισμό για να βεβαιωθούν ότι οι διαχειριστές των πλοίων χορηγούσαν αποδείξεις στους επισκέπτες. Επιπλέον, καθιερώθηκε μηνιαία κλήρωση μεταξύ των φορολογούμενων που προσέφερε στους τυχερούς 1.000 ευρώ ($1.100) ως ανταμοιβή για την πραγματοποίηση ηλεκτρονικών συναλλαγών στην καθημερινότητά τους. Τα μέσα ενημέρωσης ισχυρίστηκαν ότι υπήρξαν περιπτώσεις ς εφοριακών που συνέδραμαν έναντι αμοιβής στη φοροδιαφυγή φυσικών προσώπων και εταιρειών.

Δημοσιοποίηση Οικονομικών Στοιχείων: Η νομοθεσία προβλέπει τη δημοσιοποίηση των εισοδημάτων και των περιουσιακών στοιχείων για διορισμένους και εκλεγμένους αξιωματούχους, καθώς και για υπαλλήλους του ιδιωτικού τομέα, όπως οι δημοσιογράφοι και οι πρόεδροι ΜΚΟ χρηματοδοτούμενων από το κράτος. Αρμόδιες για την παρακολούθηση και επαλήθευση των δηλώσεων αυτών είναι διάφορες υπηρεσίες, όπως ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Αστυνομίας, η Εισαγγελία Εφετών Πειραιώς και μία ανεξάρτητη μόνιμη επιτροπή της Βουλής. Οι δηλώσεις δημοσιοποιούνται, αν και με καθυστέρηση, και η νομοθεσία προβλέπει διοικητικές και ποινικές κυρώσεις για τους παραβάτες. Οι ποινές κυμαίνονται από δύο έως 10 χρόνια κάθειρξη και οι χρηματικές ποινές από €10.000 έως €1.000.000 ($11.000 μέχρι $1,1 εκατομμύρια).

Ενότητα 5. Θέση της Κυβέρνησης σε Σχέση με Έρευνες Διεθνών και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για Πιθανά Φαινόμενα Καταπάτησης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Σε γενικές γραμμές, εγχώριες και διεθνείς οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων λειτούργησαν χωρίς περιορισμούς από την πλευρά της κυβέρνησης, ερευνώντας και δημοσιοποιώντας τα ευρήματά τους για υποθέσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με εξαίρεση τους περιορισμούς της πρόσβασης σε κέντρα υποδοχής και κράτησης μεταναστών στα νησιά και – σε ορισμένες περιπτώσεις – σε επίσημους καταυλισμούς της ηπειρωτικής χώρας. Οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι συχνά ήταν συνεργάσιμοι και δεκτικοί στις απόψεις τους.

Πολιτειακοί Οργανισμοί για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: Ο Συνήγορος του Πολίτη, μία κρατική υπηρεσία η οποία θεωρείται ανεξάρτητη και αποτελεσματική, διερευνά καταγγελίες καταπάτησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων από ιδιώτες. Διαθέτει πέντε Βοηθούς Συνηγόρους, αρμόδιους αντιστοίχως για τα δικαιώματα του ανθρώπου, τα δικαιώματα του παιδιού, τις σχέσεις πολίτη-κράτους, την υγεία και την κοινωνική πρόνοια, και τα προβλήματα που αφορούν στην ποιότητα ζωής. Η υπηρεσία έλαβε επαρκείς πόρους για την εκτέλεση των καθηκόντων της. Στην ετήσια έκθεσή του για το 2018, το γραφείο του Συνηγόρου του Πολίτη ανέφερε ότι δέχθηκε 15.644 καταγγελίες, το 72% των οποίων επιλύθηκαν με ικανοποιητικό τρόπο.

Η αυτόνομη, χρηματοδοτούμενη από το κράτος Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) συμβουλεύει την κυβέρνηση σε θέματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΕΕΔΑ θεωρείται ανεξάρτητη, αποτελεσματική και διαθέτουσα αρκετούς πόρους. Στις 4 Απριλίου, ο επικεφαλής της ΕΕΔΑ, Γιώργος Σταυρόπουλος, παραιτήθηκε σε ένδειξη διαμαρτυρίας, μετά την απόφαση της κυβέρνησης να προσθέσει πέντε μέλη από την κοινότητα ΛΟΑΔΜ και δύο μέλη από την κοινότητα των Ρομά στο 25μελές συμβούλιο της ΕΕΔΑ. Ο Γιώργος Σταυρόπουλος υποστήριξε ότι η εν λόγω αύξηση παραβιάζει «την αρχή της ισότητας», καθώς άλλοι φορείς διάθεταν μόνο μία ψήφο στο συμβούλιο.

Ενότητα 6. Διακρίσεις, Κακοποίηση λόγω Κοινωνικής Θέσης και Εμπορία Ανθρώπων

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Βιασμός και Ενδοοικογενειακή Βία: Σύμφωνα με νόμο που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου, ο βιασμός, συμπεριλαμβανομένου και του συζυγικού βιασμού, συνιστά έγκλημα το οποίο τιμωρείται με ποινές που κυμαίνονται από φυλάκιση 10 ετών έως ισόβια κάθειρξη, σε περιπτώσεις πολλαπλών δραστών ή αν ο βιασμός οδηγεί στον θάνατο του θύματος. Οι προηγούμενες ποινές κυμαίνονταν από φυλάκιση πέντε έως 20 ετών. Η απόπειρα σεξουαλικής συνεύρεσης χωρίς συναίνεση τιμωρείται με ποινή φυλάκισης έως 10 ετών. Δύναται να ασκηθεί δίωξη αυτεπαγγέλτως, χωρίς να απαιτείται η υποβολή καταγγελίας. Αν το θύμα δεν επιθυμεί τη δίωξη, ο εισαγγελέας μπορεί να αποφασίσει να αποσύρει τις κατηγορίες. Ο νόμος ισχύει εξίσου για όλα τα θύματα, ανεξαρτήτως φύλου. Στις 7 Ιανουαρίου, τα μέσα ενημέρωσης αναφέρθηκαν σε έρευνα σύμφωνα με την οποία καταγγέλλονταν μόλις 200 από τα εκτιμώμενα κατά μέσο όρο 4.500 περιστατικά βιασμού τον χρόνο (περίπου ένα στα 22).

Οι ποινές για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, δυνάμει του νέου ποινικού κώδικα, κυμαίνονται από ένα έως τρία έτη φυλάκισης, ανάλογα με τη σοβαρότητα του εγκλήματος. Οι προηγούμενες ποινές κυμαίνονταν από φυλάκιση δύο έως 10 ετών. Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει μεγαλύτερες ποινές για εγκλήματα όταν τα θύματα είναι έγκυες ή ανήλικοι. Οι αρχές γενικά εφάρμοσαν αποτελεσματικά τον νόμο, όταν υπήρχε καταγγελία περιστατικού βίας. Ωστόσο, μερικές ΜΚΟ και διεθνείς οργανώσεις επέκριναν την αστυνομία, καταγγέλλοντας ότι στους χώρους παραμονής μεταναστών η αντίδρασή της στις καταγγελίες των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας δεν ήταν η ενδεδειγμένη. Ειδικοί εκτίμησαν ότι μόνο 10% των περιστατικών βιασμού και ενδοοικογενειακής βίας φτάνουν στο δικαστήριο, επισημαίνοντας ότι παρά το επαρκές νομοθετικό πλαίσιο, οι προκαταλήψεις των δικαστικών και οι κοινωνικές συμβάσεις που αποδίδουν ευθύνη στα

θύματα αποτέλεσαν μεγάλα εμπόδια. Στο πρώτο μισό του έτους, η αστυνομία ανέφερε ότι είχε ταυτοποιήσει τους δράστες σε 69 περιπτώσεις βιασμού και αποπειρών βιασμού. Μέχρι τον Ιούνιο, η αστυνομία είχε καταγράψει 94 καταγγελίες βιασμού, 67 από τις οποίες αφορούσαν σε απόπειρα βιασμού.

Στα θύματα βιασμού προσφέρεται ιατρική, ψυχολογική, κοινωνική και νομική βοήθεια από κρατικές υπηρεσίες και ΜΚΟ. Στις 26 Μαρτίου, η κυβέρνηση ψήφισε νόμο με τίτλο «Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας». Ο νόμος είχε στόχο την προώθηση της ισότητας των φύλων στην πολιτική και τις επιχειρήσεις, καθώς και την τυποποίηση των υπηρεσιών που παρέχονται σε κρατικούς ξενώνες σε θύματα έμφυλης βίας, συμπεριλαμβανομένων αλλοδαπών γυναικών χωρίς νομικό καθεστώς.

Ακρωτηριασμός/Κοπή των Γυναικείων Γεννητικών Οργάνων: Η νομοθεσία προβλέπει υποχρεωτική επιβολή ποινών φυλάκισης για άτομα που εξαναγκάζουν ή υποχρεώνουν γυναίκες να υφίστανται ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων.

Παρά τις καταγγελίες που αναφέρουν ότι μετανάστριες και γυναίκες πρόσφυγες που κατοικούν στη χώρα υποβλήθηκαν σε ακρωτηριασμό/κοπή των γεννητικών οργάνων πριν από την άφιξή τους στην Ελλάδα, δεν υπήρξαν απτά στοιχεία ότι τέτοιες πρακτικές λάμβαναν χώρα και εντός Ελλάδας. Στις 2 Φεβρουαρίου, το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων δημοσίευσε μελέτη σύμφωνα με την οποία 25%-42% των κοριτσιών μεταναστών και προσφύγων που κατοικούν στη χώρα αλλά προέρχονται από κράτη όπου πραγματοποιείται ακρωτηριασμός/κοπή των γυναικείων γεννητικών οργάνων κινδύνευαν να πέσουν θύματα αυτών των πρακτικών.

Σεξουαλική Παρενόχληση: Σύμφωνα με τον νέο ποινικό κώδικα, οι ποινές για σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να φτάσουν μέχρι φυλάκιση τριών ετών, ενώ ακόμα μεγαλύτερες ποινές προβλέπονται για δράστες που εκμεταλλεύονται τη θέση εξουσίας που διαθέτουν ή την ανάγκη του θύματος για εργασία. Οι προηγούμενες ποινές κυμαίνονταν από δύο μήνες έως πέντε χρόνια. Στην ετήσια έκθεσή του για το 2018, ο

Συνήγορος του Πολίτη ανέφερε ότι το γραφείο του δέχθηκε 262 καταγγελίες για θέματα ισότητας των φύλων, χωρίς να διευκρινίσει πόσες αφορούσαν συγκεκριμένα σε σεξουαλική παρενόχληση. Στις εκθέσεις του προηγουμένων ετών, ο Συνήγορος του Πολίτη είχε υπογραμμίσει επίσης την απουσία πολιτικής κατά της σεξουαλικής παρενόχλησης στην πλειονότητα των ιδιωτικών και δημοσίων χώρων εργασίας, τονίζοντας ότι οι εργοδότες συχνά αγνοούσαν τις υποχρεώσεις που τους επιβάλλει η νομοθεσία όταν υπάλληλοί τους υποβάλλουν καταγγελίες για σεξουαλική παρενόχληση.

Εξαναγκασμός για τον Έλεγχο των Γεννήσεων: Δεν υπήρξαν αναφορές για υποχρεωτικές εκτρώσεις ή ακούσιες στειρώσεις.

Διακρίσεις: Το Σύνταγμα κατοχυρώνει το ίδιο νομικό καθεστώς για άνδρες και γυναίκες. Η κυβέρνηση εφάρμοσεε αποτελεσματικά τη νομοθεσία που προωθεί την ισότητα των φύλων, παρότι σημειώθηκαν διακρίσεις, ειδικά στον ιδιωτικό επιχειρηματικό τομέα. Μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης μπορούν να ζητήσουν τη χρήση της Σαρία με την εξουσιοδοτημένη συναίνεση και των δύο μερών (δείτε και την Ενότητα 6, Εθνικές/Φυλετικές/Εθνοτικές Μειονότητες).

Στις 29 Ιανουαρίου, το κοινοβούλιο ψήφισε νόμο που θεσπίζει σε κάθε πανεπιστήμιο μια άμισθη Επιτροπή Ισότητας των Φύλων (ΕΙΦ) για την προώθηση της ισότητας των φύλων. Ο νόμος ανέθεσε σε στις συγκλήτους των πανεπιστημίων να αποφασίσουν σχετικά με τη σύσταση των ΕΙΦ, που θα απαρτίζονται από εννέα μέλη, συμπεριλαμβανομένου ενός εκπροσώπου των φοιτητών.

Τον Μάρτιο ψηφίστηκε νόμος που θέσπισε ένα «Εθνικό Συμβούλιο Ισότητας των Φύλων» και δημιούργησε ένα «Σήμα Ισότητας» για τις επιχειρήσεις που συμμορφώνονται με τους νόμους για την άδεια μητρότητας, παρέχουν ίσες αμοιβές για άνδρες και γυναίκες εργαζομένους, καθώς επίσης και αναδεικνύουν την ισότητα των φύλων στις θέσεις ανώτερων στελεχών. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων στις 18 Μαρτίου, την περίοδο

Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 2018, το 44% των γυναικών εργάζονταν, σε σύγκριση με το 60% των ανδρών.

Το 2018, η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι, προκειμένου να αποφεύγεται η προκατάληψη με βάση το φύλο στις αποφάσεις πρόσληψης, δεν θα αποκάλυπτε πλέον το φύλο των άνεργων ατόμων τα οποία πρότεινε για να καλύψουν θέσεις εργασίας. Η κυβέρνηση αποφάσισε επίσης να επιτρέπει στις γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας που διαμένουν σε ειδικούς ξενώνες ή που δεν διαθέτουν μόνιμη κατοικία να εγγράφονται στον κατάλογο ατόμων που δικαιούνται επιδόματα ανεργίας, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων κατάρτισης και κρατικών επιδομάτων.

ΠΑΙΔΙΑ

Καταχώριση με τη Γέννηση: Τα παιδιά αποκτούν την ιθαγένεια των γονιών τους μόλις γεννηθούν. Ένας γονιός αρκεί για να δώσει στο παιδί του την ιθαγένεια. Οι γονείς είναι υποχρεωμένοι να δηλώσουν τα νεογέννητα παιδιά τους μέσα σε 10 ημέρες από τη γέννησή τους. Η νομοθεσία επιτρέπει τις καθυστερημένες δηλώσεις, αλλά επιβάλλει χρηματική ποινή σε αυτές τις περιπτώσεις.

Κακοποίηση Παιδιών: Η βία κατά των παιδιών, ιδιαιτέρως των παιδιών μεταναστών ή προσφύγων, των παιδιών του δρόμου και των παιδιών Ρομά, εξακολούθησε να συνιστά πρόβλημα. Η ΜΚΟ «Το Χαμόγελο του Παιδιού» ανέφερε 321 σοβαρές περιπτώσεις κακοποίησης 623 παιδιών μέσω αναφορών στη γραμμή βοήθειας «SOS 1056» από την 1η Ιανουαρίου έως τις 30 Ιουνίου. Το 38% αυτών των παιδιών ήταν ηλικίας κάτω των έξι ετών. Η νομοθεσία απαγορεύει τη σωματική τιμωρία και την κακοποίηση παιδιών αλλά, σε γενικές γραμμές, η Πολιτεία δεν εφάρμοσε αποτελεσματικά αυτές τις διατάξεις. Οι νόμοι της κοινωνικής πρόνοιας προβλέπουν προγράμματα πρόληψης και θεραπείας για τα κακοποιημένα και παραμελημένα παιδιά, επιπλέον της φροντίδας από ανάδοχες οικογένειες ή της παραμονής σε ειδικούς ξενώνες. Ωστόσο, τα δημόσια ιδρύματα ήταν υποστελεχωμένα και οι ΜΚΟ ανέφεραν ότι δεν υπήρχε αρκετός χώρος συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων ανηλίκων οι οποίοι, σύμφωνα με τη

νομοθεσία, δικαιούνται ειδική προστασία και πρέπει να στεγάζονται σε ειδικά καταλύματα.

Το 2018, η κυβέρνηση ψήφισε νόμο που επιτρέπει την ολοκλήρωση των διαδικασιών υιοθεσίας και φροντίδας από ανάδοχες οικογένειες σε λιγότερο από έναν χρόνο, καθιστώντας αυτές τις επιλογές βιώσιμες για παιδιά που χρειάζονται επειγόντως προστασία. Στις 7 Φεβρουαρίου, το κοινοβούλιο ψήφισε νόμο που παρέχει άδεια μετ' αποδοχών για τρεις μήνες επιπλέον στους ανάδοχους γονείς και στους γονείς που υιοθετούν παιδιά ηλικίας έως έξι ετών. Οι γονείς παιδιών που γεννιούνται με παρένθετη μητέρα επίσης δικαιούνται τρίμηνη άδεια μετ' αποδοχών μετά τη γέννηση του παιδιού.

Υποχρεωτικοί και Πρώιμοι Γάμοι: Η νόμιμη ηλικία γάμου είναι τα 18 έτη, παρότι οι ανήλικοι ηλικίας 16 και 17 ετών μπορούν να παντρευτούν με εισαγγελική άδεια. Δεν υπάρχουν επίσημες στατιστικές, αλλά ΜΚΟ ανέφεραν ότι οι παράνομοι γάμοι ανηλίκων αποτελούν σύνηθες φαινόμενο στις κοινότητες των Ρομά. Τα κορίτσια Ρομά συχνά παντρεύονται σε ηλικία 15 έως 17 ετών (ή και μικρότερα) και τα αγόρια Ρομά από 15 έως 20 ετών. Η Ελληνική Στατιστική Αρχή κατέγραψε τους γάμους επτά κοριτσιών μικρότερων από 15 ετών το 2018. Στη διάρκεια του 2018, η αρχή κατέγραψε τους γάμους 186 αγοριών και 753 κοριτσιών ηλικίας 15-19 ετών.
Σεξουαλική Εκμετάλλευση παιδιών: Η ελάχιστη ηλικία συναίνεσης είναι τα 15 έτη. Σύμφωνα με τη νομοθεσία, οι σεξουαλικές επαφές με παιδιά μικρότερα των 15 ετών επισύρουν ποινική δίωξη. Η νομοθεσία απαγορεύει την σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και την παιδική πορνογραφία με σκοπό την εμπορία και επιβάλλει ποινές εάν το έγκλημα διαπραχθεί με τη χρήση τεχνολογίας, στην Ελλάδα. Γενικά, οι αρχές εφάρμοσαν τη νομοθεσία.

Εκτοπισμένα Παιδιά: Σύμφωνα με στοιχεία του ΕΚΚΑ, στις 31 Οκτωβρίου, διέμεναν στην Ελλάδα περίπου 4.962 ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες και παιδιά χωρισμένα από την οικογένειά τους. Μόνο 1.760 από αυτά τα παιδιά διέμεναν σε εγκαταστάσεις κατάλληλες για την ηλικία τους. Εγχώριες και διεθνείς ΜΚΟ επιβεβαιώνουν ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν καταγράφονταν πάντα σωστά. Κάποιες

φορές δεν έμεναν σε ασφαλές κατάλυμα ούτε είχαν επιτρόπους και εύκολα κινδύνευαν να πέσουν θύματα εργασιακής και σεξουαλικής εκμετάλλευσης,συμπεριλαμβανομένου και του σεξ επιβίωσης. Στις 14 Ιουνίου, ο Συνήγορος του Πολίτη δημοσίευσε έκθεση για τα παιδιά που μετακινούνται στην Ελλάδα, επισημαίνοντας διαφορές στην αντιμετώπιση των ασυνόδευτων ανηλίκων από τις διοικητικές αρχές, ανάλογα με την περιοχή από την οποία εισέρχονταν στη χώρα, τον φορέα που τα εντόπιζε και την εθνικότητά τους.

Το 2018, η βουλή ψήφισε νομοθεσία που απαιτεί έναν «επίτροπο» για να αναλάβει την καθημερινή φροντίδα κάθε ασυνόδευτου ανηλίκου. Η νομοθεσία επιτρέπει την παραμονή μεγαλύτερων ασυνόδευτων ανηλίκων σε μονάδες ημιαυτόνομης διαβίωσης, θέσπισε έναν ειδικό φορέα για να αναλάβει την προστασία ανηλίκων και την παρακολούθηση της επιτροπείας σε κάθε γραφείο εισαγγελίας, δημιούργησε μια ειδική διεύθυνση στην κεντρική κυβέρνηση για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων, θέσπισε ένα μητρώο πιστοποιημένων κηδεμόνων που πληρούν ορισμένα κριτήρια, θέσπισε ένα μητρώο ασυνόδευτων ανηλίκων και δημιούργησε ένα μητρώο εγκαταστάσεων και ξενώνων για ασυνόδευτους ανηλίκους.

Έγκλειστα Παιδιά: Ακτιβιστές καταδίκασαν τη χρήση της προστατευτικής κράτησης ασυνόδευτων ανηλίκων για παρατεταμένες περιόδους, συχνά σε ανθυγιεινές συνθήκες και συνθήκες συνωστισμού, λόγω έλλειψης διαθέσιμων χώρων σε ειδικούς ξενώνες (δείτε την Ενότητα 1, Συνθήκες στις Φυλακές και στα Κέντρα Κράτησης, Φυσικές Συνθήκες).

Διεθνείς Απαγωγές Παιδιών: Η Ελλάδα έχει υπογράψει τη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για τα Αστικά Θέματα των Διεθνών Απαγωγών Παιδιών. Δείτε την Ετήσια Έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για τις Διεθνείς Γονικές Απαγωγές (Annual Report on International Parental Abduction), στη διεύθυνση: **https://travel.state.gov/content/travel/en/International-Parental-Child-Abduction/for-providers/legal-reports-and-data/reported-cases.html**.

ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟΣ

Σύμφωνα με εκτιμήσεις εκπροσώπων της, τα μέλη της Εβραϊκής κοινότητας στη χώρα περιελάμβαναν περίπου 5.000 άτομα. Οι εκφράσεις αντισημιτισμού, ιδιαίτερα στον ακραίο Τύπο, σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης και σε κάποια ιστολόγια (blogs) εξακολούθησαν να αποτελούν πρόβλημα. Μια έρευνα του Ευρωβαρόμετρου, που πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2018, διαπίστωσε ότι οι πολίτες της χώρας δεν θεωρούσαν τον αντισημιτισμό σημαντικό πρόβλημα, παρά την πρόσφατη έξαρση σχετικών επιθέσεων. Οι βανδαλισμοί μνημείων και αναθηματικών στοιχείων του Ολοκαυτώματος συνεχίστηκαν στη Θεσσαλονίκη. Στις 25 Ιανουαρίου, άγνωστοι δράστες βεβήλωσαν μνημείο στον χώρο του πρώην εβραϊκού νεκροταφείου που βρίσκεται στην πανεπιστημιούπολη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Στις 28 Ιανουαρίου, ο Αρχιεπίσκοπος της ς Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδας Ιερώνυμος κατήγγειλε την επίθεση, αναφέροντας ότι «οι βεβηλώσεις και οι βανδαλισμοί συναγωγών, εβραϊκών νεκροταφείων, αλλά και των μνημείων του Ολοκαυτώματος αποτελούν ειδεχθείς πράξεις που προσβάλλουν βάναυσα την ιστορία, τον πολιτισμό, το έθνος και την πίστη μας». Στις 10 Απριλίου, δράστες βεβήλωσαν δύο αναθηματικές μεταλλικές πλάκες στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης που ήταν αφιερωμένες στα θύματα του Ολοκαυτώματος.

Το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο (ΚΙΣ) συνέχισε να εκφράζει την ανησυχία του για τα αντισημιτικά σχόλια κάποιων δημοσιογράφων στα συμβατικά μέσα ενημέρωσης, αλλά και κάποιων θρησκευτικών ηγετών, συμπεριλαμβανομένων Ελληνορθόδοξων κληρικών. Στις 13 Μαΐου, το ΚΙΣ επαναδιατύπωσε την ανησυχία του για τα πολιτικά σκίτσα και τις εικόνες στα συμβατικά μέσα ενημέρωσης που αναφέρονταν με περιπαικτικό τρόπο σε πολιτικές αντιπαραθέσεις χρησιμοποιώντας εβραϊκά ιερά σύμβολα και συγκρίσεις με το Ολοκαύτωμα ή εξισώνοντας τους Εβραίους με τους Ναζί. Το ΚΙΣ εξέδωσε δήλωση σχετικά με ένα σχόλιο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του δημοσιογράφου Κώστα Βαξεβάνη, στο οποίο επέκρινε δηλώσεις του τότε αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Ο Κώστας Βαξεβάνης, με τον ισχυρισμό ότι ο πρώην επικεφαλής της αξιωματικής αντιπολίτευσης υποστήριζε την επταήμερη εργασία, εικονογράφησε το σχόλιό του με ένα σκίτσο της πύλης του στρατοπέδου συγκέντρωσης Άουσβιτς, όπου η φράση *Arbeit macht frei* (Η εργασία απελευθερώνει) είχε παραφραστεί ως «Το 12ωρο

απελευθερώνει». Το ΚΙΣ διευκρίνισε ότι «η χρήση αυτής της επιγραφής στο πλαίσιο του δημοσιογραφικού σχολιασμού, είναι απαράδεκτη γιατί υποβαθμίζει, υποτιμά και ευτελίζει ένα σύμβολο της φρίκης και της ναζιστικής βαρβαρότητας».

Στις 25 Ιανουαρίου, μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι δικαστήριο είχε καταδικάσει ερήμην έναν αποκηρυγμένο, παλαιοημερολογίτη μοναχό (τον «πατέρα Κλεομένη») για επίθεση και βανδαλισμό του Μνημείου Ολοκαυτώματος στην πόλη της Λάρισας το 2017. Το δικαστήριο τού επέβαλε ποινή φυλάκισης 18 μηνών και πρόστιμο 7.500 ευρώ ($8,250).

Στις 18 Απριλίου, ένα πλημμελειοδικείο στη Θεσσαλονίκη καταδίκασε έναν 62χρονο γιατρό σε ποινή φυλάκισης 14 μηνών με αναστολή για την ανάρτηση αντισημιτικής επιγραφής το 2014 σε δημοτικό ιατρείο, η οποία έγραφε στα γερμανικά «Ανεπιθύμητοι οι Εβραίοι εδώ».

Στις 3 Μαΐου, μια πολυπληθής ελληνική αντιπροσωπεία, στην οποία συμμετείχαν ο τότε Πρόεδρος του Κοινοβουλίου, Νίκος Βούτσης, ο πρόεδρος των εν Ελλάδι Ισραηλινών Κοινοτήτων, Δαυίδ Σαλτιέλ, καθώς και άλλα μέλη του κοινοβουλίου, έλαβε μέρος στην 31η ετήσια «Πορεία των Ζώντων» στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Άουσβιτς στην Πολωνία. Στην πορεία έλαβε μέρος και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος Α’. Η πορεία ανέδειξε την ιστορία των Ελλήνων Εβραίων στη διάρκεια του Ολοκαυτώματος, με τον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου να σηματοδοτεί την περίσταση με την παρουσίαση εκθεμάτων που επρόκειτο να κοσμήσουν τη νέα Μόνιμη Ελληνική Έκθεση στο Κρατικό Μουσείο του Άουσβιτς. Η έκθεση χρηματοδοτήθηκε από το κοινοβούλιο και διοργανώθηκε με τη συνεργασία του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος.

Στις 12 Φεβρουαρίου, σε δήλωσή του, το ΚΙΣ χαιρέτησε την υιοθέτηση του ορισμού εργασίας για τον αντισημιτισμό σύμφωνα με τον Διεθνή Συνασπισμό Μνήμης του Ολοκαυτώματος (International Holocaust Remembrance Allliance), από τη Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων του Υπουργείου Παιδείας.

Στις 13 Ιουλίου, ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Μάκης Βορίδης, υπερασπίστηκε τον εαυτό του ενάντια σε κατηγορίες ότι είχε προβεί σε αντισημιτικές δηλώσεις στο παρελθόν. Ο Μάκης Βορίδης δήλωσε ότι «αποκηρύσσει κάθε [...] ανοχή του [...] που θα μπορούσε να εκληφθεί ως αντισημιτική ή νεοναζιστική». Στις 16 Ιουλίου, το ΚΙΣ εξέδωσε δήλωση σύμφωνα με την οποία «λαμβάνει υπόψη του και εκτιμά τις εξηγήσεις που έδωσε ο κ. Βορίδης και ελπίζει ότι θα αποδείξει εμπράκτως την ειλικρίνεια της δήλωσής του, με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες».

ΕΜΠΟΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Δείτε την Έκθεση για την Εμπορία και Διακίνηση Ανθρώπων (Trafficking in Persons Report) του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, στη διεύθυνση: **https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/**.

ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Η νομοθεσία απαγορεύει τις διακρίσεις σε βάρος ατόμων με σωματική αναπηρία, αναπηρία των αισθητηρίων οργάνων, νοητική αναπηρία καθώς και ψυχικά πάσχοντες, στην εργασία, στην εκπαίδευση, στην πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη, στην πληροφόρηση, στις επικοινωνίες, στα κτήρια, στις μεταφορές, στο δικαστικό σύστημα και σε άλλες κρατικές υπηρεσίες, όπως ειδική εκπαίδευση. ΜΚΟ και οργανώσεις για τα δικαιώματα ατόμων με αναπηρία ανέφεραν ότι η Πολιτεία δεν εφάρμοσε πάντα με συνέπεια αυτές τις διατάξεις. Η εγχώρια ΜΚΟ Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι (ΕΠΣΕ), σε μια έκθεση που δημοσιεύθηκε στις 11 Φεβρουαρίου, επεσήμανε ότι οι κυρώσεις για στάθμευση σε θέσεις που προορίζονται για άτομα με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένης της στάθμευσης πάνω σε ράμπες και οδηγούς τυφλών, ήταν μόνο διοικητικού χαρακτήρα και αντιμετωπίζονταν ως απλές κλήσεις για παράνομη στάθμευση.

Τα περισσότερα παιδιά με αναπηρία είχαν την επιλογή να φοιτήσουν σε συμβατικά ή ειδικά σχολεία, εκτός αν η αναπηρία τους ήταν τέτοια που δεν μπορούσαν να λειτουργήσουν σε μια συμβατική τάξη. Σύμφωνα με τη Γενική Συνομοσπονδία Εργατών

Ελλάδας (ΓΣΕΕ), το ποσοστό αποχής από την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ανερχόταν σε 30%. Το 59% περίπου των μαθητών με αναπηρία κατάφερναν να ολοκληρώσουν τη μέση εκπαίδευση. Τα κύρια εμπόδια ήταν τα ανεπαρκή μέσα μεταφοράς και η έλλειψη υποδομών, όπως ράμπες, καθώς και οπτικοακουστικά βοηθήματα, προσωπικό και τακτική χρηματοδότηση. Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά στην ίδρυση νέων σχολικών μονάδων και τμημάτων ειδικής αγωγής για να βοηθήσουν τους μαθητές με αναπηρία να ενταχθούν στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε ότι η ένταξη παιδιών με ειδικές ανάγκες σε μια συμβατική τάξη εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα.

Η πρόσβαση σε δημόσια κτήρια, μέσα μεταφοράς και δημόσιους χώρους για άτομα με αναπηρία συνέχισε να είναι κακή, παρότι η εν λόγω πρόσβαση προβλέπεται από τη νομοθεσία. Η προσβασιμότητα σε κτήρια, ειδικές ράμπες στα πεζοδρόμια και στα μέσα μαζικής μεταφοράς ήταν τα σοβαρότερα προβλήματα. Ακόμα και οι ράμπες στους δρόμους συχνά ήταν πολύ απότομες ή δύσκολες στη χρήση, ενώ οι ράμπες στα μέσα μαζικής μεταφοράς συχνά ήταν εκτός λειτουργίας.

Επίσης, σύμφωνα με ειδικούς, ενώ το μετρό της Αθήνας και οι κύριοι αερολιμένες ήταν γενικά προσβάσιμοι, τα τραίνα και τα περισσότερα πλοία, συμπεριλαμβανομένων των πλοίων γραμμής, παρέμειναν μη προσβάσιμα ή μερικώς προσβάσιμα. Το ΕΠΣΕ ανέφερε ότι τα περισσότερα δικαστικά κτήρια, συμπεριλαμβανομένου του Πρωτοδικείου Αθηνών, δεν διέθεταν προσβασιμότητα για πολίτες, δικηγόρους και δικαστές με αναπηρία.

Ένα μνημόνιο του Σεπτεμβρίου 2018 που συνυπογράφεται από τον τότε Υπουργό Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και τον Πανελλήνιο Σύλλογο Παραπληγικών ορίζει ότι οι ακτοπλοϊκές εταιρείες πρέπει να καθιστούν τα σκάφη τους προσβάσιμα και ασφαλή για άτομα με κινητικές δυσκολίες, από την 1η Μαΐου. Η απόφαση υποχρέωσε τις ακτοπλοϊκές εταιρείες να εγκαταστήσουν κατάλληλους ανελκυστήρες και συσκευές ανύψωσης, να ορίσουν ειδικές θέσεις στάθμευσης για άτομα με αναπηρία και χώρους όπου θα μπορούν να ασφαλιστούν αναπηρικά αμαξίδια, καθώς και να εκπαιδεύσουν το

προσωπικό τους για να μπορεί να βοηθήσει άτομα με αναπηρία που επιβαίνουν στα σκάφη τους. Η νομοθεσία επιτρέπει σε εκπαιδευμένα ζώα να συνοδεύουν τυφλούς σε όλα τα μέσα μαζικής μεταφοράς και στα εστιατόρια, αλλά τυφλοί ακτιβιστές ισχυρίστηκαν ότι, περιστασιακά, αντιμετώπιζαν προβλήματα όσον αφορά στην πρόσβαση στα δημόσια μέσα μεταφοράς, μέρη και υπηρεσίες.

Ο Συνήγορος του Πολίτη ανέφερε ότι το 14% των αναφορών που δέχεται το γραφείο του αφορούν σε θέματα ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις.

Το ΕΠΣΕ ανέφερε επίσης περιστατικά ατόμων με αναπηρία που δεν μπόρεσαν να ψηφίσουν στις εθνικές εκλογές και στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 25 Μαΐου και 2 Ιουνίου. Η εθνική νομοθεσία υποχρεώνει το προεδρείο των εφορευτικών επιτροπών των εκλογικών τμημάτων να διευκολύνουν τα άτομα με αναπηρία, εισερχόμενοι οι ίδιοι στο παραβάν ή μεταφέροντας έξω το εκλογικό υλικό, αν τα άτομα με αναπηρία δεν μπορούν να εισέλθουν στο παραβάν. Το ΕΠΣΕ ισχυρίστηκε ότι, κάποιες φορές, οι πρόεδροι των εφορευτικών επιτροπών ψήφιζαν τους δικούς τους προτιμώμενους υποψηφίους στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας.

Το ΕΠΣΕ επεσήμανε την έλλειψη της δυνατότητας ψηφοφορίας από την κατοικία, γεγονός που ουσιαστικά απέκλειε από τη διαδικασία τους ψηφοφόρους που αδυνατούσαν να μεταβούν στα εκλογικά τμήματα. Η ανεπαρκής φυσική υποδομή στα δημόσια κτήρια που χρησιμοποιούνταν ως εκλογικά τμήματα (στις περισσότερες περιπτώσεις σχολεία), ήταν ένα από τα βασικά εμπόδια που αντιμετώπιζαν τα άτομα με αναπηρία.

Στις 29 Μαΐου, η κυβέρνηση ψήφισε νόμο που εξαλείφει σημαντικά εμπόδια για τη χορήγηση ελληνικής ιθαγένειας σε άτομα με αναπηρία, και ο οποίος περιλαμβάνει διατάξεις για άτομα με νοητική αναπηρία ή ψυχικά πάσχοντες. Σε γενικές γραμμές, ο νόμος για την ιθαγένεια απαιτεί την πραγματοποίηση συνέντευξης με τον αιτούντα και κάποια χρόνια φοίτησης σε ελληνικό σχολείο. Ο νέος νόμος επιτρέπει στα άτομα με αναπηρία, που έχουν γεννηθεί ή μεγαλώσει στην Ελλάδα από αλλοδαπούς που

διαμένουν νόμιμα στη χώρα, να υποβάλλουν αίτηση χορήγησης ιθαγένειας. Σύμφωνα με τον προηγούμενο νόμο, τα άτομα που δεν ήταν σε θέση να φοιτήσουν σε ελληνικό σχολείο δεν μπορούσαν να υποβάλουν αίτηση χορήγησης ιθαγένειας. Στο παρελθόν, οι ενήλικοι αλλοδαποί με διαγνωσμένη νοητική ή ψυχική αναπηρία δεν μπορούσαν να υποβληθούν στις εξετάσεις πιστοποίησης ελληνικής γλωσσομάθειας και πολιτογράφησης ώστε να λάβουν υπηκοότητα.

Σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία, τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις αντιστοιχούν στο 15% των συνολικών μόνιμων προσλήψεων στον δημόσιο τομέα.

ΕΘΝΙΚΕΣ/ΦΥΛΕΤΙΚΕΣ/ΕΘΝΟΤΙΚΕΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ

Αν και το Σύνταγμα και η νομοθεσία απαγορεύουν τις διακρίσεις εναντίον μελών μειονοτήτων, κάποιοι Ρομά και μέλη άλλων μειονοτικών ομάδων συνέχισαν να υφίστανται διακρίσεις.

Μολονότι η κυβέρνηση αναγνωρίζει το ατομικό δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού, πολλά άτομα τα οποία αυτοπροσδιορίζονται ως μέλη μειονότητας συνάντησαν δυσκολίες ως προς την ελεύθερη έκφραση της ταυτότητάς τους και τη διατήρηση της κουλτούρας τους. Κάποιοι πολίτες που αυτοπροσδιορίζονται ως Τούρκοι, Πομάκοι, Βλάχοι, Ρομά, Αρβανίτες ή Μακεδόνες επιζητούσαν, ανεπιτυχώς, να αναγνωριστούν επισήμως ως εθνοτικές ή γλωσσικές μειονότητες. Κατά κανόνα, τα δικαστήρια απορρίπτουν αιτήσεις καταχώρισης που υποβάλλουν οργανώσεις της Θράκης με τίτλους οι οποίοι περιλαμβάνουν τους όρους Τούρκος και Τουρκικός όταν βασίζονται σε εθνοτική καταγωγή, μολονότι οποιοσδήποτε πολίτης, ως άτομο, μπορεί να αυτοαποκαλείται Τούρκος νομίμως ενώ δεν εμποδίζεται η λειτουργία οργανώσεων που χρησιμοποιούν τέτοιους όρους παρά την έλλειψη νομικού καθεστώτος (δείτε επίσης την Ενότητα 2.β., Η Ελευθερία του Συνέρχεσθαι). Κυβερνητικοί αξιωματούχοι, αλλά και δικαστήρια, απέρριψαν αιτήματα Σλαβικών ομάδων να χρησιμοποιούν τον όρο «Μακεδόνες» για να αυτοπροσδιοριστούν, με το σκεπτικό ότι πάνω από δύο εκατομμύρια Έλληνες πολίτες

(τόσο εθνικά όσο και γλωσσικά) επίσης χρησιμοποιούν τον ίδιο όρο για να αυτοπροσδιοριστούν.

Η κυβέρνηση αναγνωρίζει επισήμως μία Μουσουλμανική μειονότητα, η οποία ορίζεται από τη Συνθήκη της Λωζάννης του 1923 και αποτελείται από άτομα καταγόμενα από Μουσουλμάνους που κατοικούσαν στη Θράκη όταν υπογράφηκε η Συνθήκη και περιλαμβάνουν εθνοτικές κοινότητες Τούρκων, Πομάκων και Ρομά. Κάποιοι Πομάκοι και Ρομά ισχυρίστηκαν ότι μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας Τουρκικής καταγωγής τούς προσέφεραν οικονομικά κίνητρα για να τους ενθαρρύνουν να δηλώσουν ότι ήταν Τουρκικής εθνοτικής καταγωγής.

Κατά το σχολικό έτος 2018-19, η κυβέρνηση λειτούργησε 128 σχολεία πρωτοβάθμιας και δύο σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην περιοχή της Θράκης που παρείχαν δίγλωσση εκπαίδευση στα παιδιά της μειονότητας, στα Ελληνικά και στα Τουρκικά. Η κυβέρνηση λειτούργησε επίσης δύο σχολεία ισλαμικής θρησκευτικής εκπαίδευσης στη Θράκη. Κάποιοι εκπρόσωποι της Μουσουλμανικής μειονότητας δήλωσαν ότι αυτές οι δομές ήταν ανεπαρκείς για να καλύψουν τις ανάγκες τους και υποστήριξαν ότι η κυβέρνηση αγνοούσε το αίτημά τους για την ίδρυση ενός πρόσθετου ιδιωτικού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τα παιδιά της μειονότητας. Οι ίδιοι εκπρόσωποι επεσήμαναν μια πτωτική τάση στον αριθμό των σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τα παιδιά των μειονοτήτων, την οποία η κυβέρνηση απέδωσε στη μείωση του αριθμού των μαθητών. Σύμφωνα με τη νομοθεσία, οποιαδήποτε σχολική μονάδα με λιγότερους από πέντε μαθητές πρέπει προσωρινά να αναστέλλει τη λειτουργία της, ενώ οι μαθητές θα παραπέμπονται σε γειτονικά σχολεία. Για το σχολικό έτος 2019-20, οι αρχές ανακοίνωσαν ότι από τα 20 σχολεία που είχαν αναστείλει τη λειτουργία τους στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, πέντε ήταν σχολεία για τα παιδιά της μειονότητας.

Οι Ρομά εξακολούθησαν να υφίστανται ευρέως διαδεδομένες κοινωνικές διακρίσεις, αλλά και διακρίσεις από το κράτος, κοινωνική απομόνωση και παρενοχλήσεις, στοχοποίηση από την αστυνομία με βάση τα εθνοτικά χαρακτηριστικά τους και

κατήγγειλαν ότι υφίσταντο κακομεταχείριση ενόσω βρίσκονταν υπό αστυνομική κράτηση, διακρίσεις στην απασχόληση, περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση, ενώ φοιτούσαν σε σχολεία αποκλειστικά για παιδιά Ρομά.

Τα ποσοστά των απουσιών από το σχολείο, του αναλφαβητισμού και της σχολικής διαρροής ήταν υψηλά μεταξύ των παιδιών Ρομά. Οι αρχές δεν επέβαλαν τη νομοθεσία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης για τα παιδιά Ρομά και, συχνά, οι τοπικοί αξιωματούχοι απέκλειαν μαθητές Ρομά από τα σχολεία ή τους έστελναν σε σχολεία μόνο για Ρομά. Στην ετήσια έκθεσή του για το 2018, ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε ότι ακόμα και όταν τα παιδιά Ρομά εγγράφονταν στα σχολεία, οι αρχές συχνά δεν τους παρείχαν μέσα μεταφοράς.

Στις 26 Μαρτίου, το κοινοβούλιο ψήφισε νόμο που επιτρέπει τη χορήγηση ελληνικής υπηκοότητας σε ανιθαγενείς Ρομά που είχαν γεννηθεί στην Ελλάδα αλλά με γονείς που δεν είχαν καταγραφεί επισήμως.

Στις 17 Απριλίου, τα μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι ο τότε Αναπληρωτής Υπουργός Κοινωνικής Αλληλεγγύης ενέκρινε τη μετεγκατάσταση 31 οικογενειών Ρομά στα Φάρσαλα, στην κεντρική Ελλάδα, σε έναν νέο χώρο ιδιοκτησίας του δήμου. Την ίδια μέρα αναφέρθηκε ότι ο Δήμος Χαλανδρίου, στη βορειοανατολική Αττική, προσέλαβε δύο Ρομά διαπολιτισμικούς μεσολαβητές για να διευκολύνει την πρόσβαση των Ρομά της περιοχής στις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και την εγγραφή ενηλίκων στα σχολεία «δεύτερης ευκαιρίας».

Τα εγχώρια μέσα ενημέρωσης και ΜΚΟ συνέχισαν να αναφέρουν ρατσιστικές επιθέσεις, υποκινούμενες από το μίσος, εναντίον μεταναστών, από ακροδεξιές οργανώσεις, στις οποίες συμμετείχαν και άτομα φερόμενα ως υποστηρικτές της Χρυσής Αυγής (ΧΑ), οι βουλευτές της οποίαςεξέφραζαν δημοσίως απόψεις κατά των μεταναστών και των Μουσουλμάνων, αλλά και αντισημιτικές και ομοφοβικές θέσεις. Συνεχίστηκε η δίκη 69 μελών της Χρυσής Αυγής, συμπεριλαμβανομένων 18 νυν και πρώην βουλευτών της οι

οποίοι κατηγορούνται για τα εγκλήματα της οπλοκατοχής και για τη σύσταση εγκληματικής οργάνωσης.

Στις 20 Απριλίου, δικαστήριο στη Χίο καταδίκασε έναν 79χρονο από ένα τοπικό χωριό σε φυλάκιση 13 ετών επειδή πυροβόλησε και τραυμάτισε έναν 15χρονο Σύριο πρόσφυγα με κυνηγετικό όπλο τον Ιούλιο του 2018.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΒΙΑΣ, ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΛΟΓΩ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΦΥΛΟΥ

Η νομοθεσία απαγορεύει τις διακρίσεις κατά ΛΟΑΔΜ, κατά την αναζήτηση στέγης, απασχόλησης, και την παροχή δημόσιων υπηρεσιών όπως η εκπαίδευση και η φροντίδα υγείας. Η κυβέρνηση έθεσε σε εφαρμογή νόμους κατά των διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένου του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου ως επιβαρυντικά στοιχεία σε εγκλήματα μίσους. Οι υπηρεσίες που ασχολούνται με την καταπολέμηση των φυλετικών εγκλημάτων και των εγκλημάτων μίσους περιλαμβάνουν στη δικαιοδοσία τους εγκλήματα που στοχοποιούν άτομα ΛΟΑΔΜ λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου.

Η βία εναντίον ΛΟΑΔΜ εξακολουθούσε να συνιστά πρόβλημα. Οι κοινωνικές διακρίσεις και οι παρενοχλήσεις σε βάρος των ατόμων αυτών συνεχίστηκαν ευρέως παρά την πρόοδο στο νομικό πλαίσιο που προστατεύει αυτά τα άτομα. Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες ΛΟΑΔΜ κατήγγειλαν περιστατικά βιασμού, σωματικής βίας και διακρίσεων που διαπράχθηκαν από άλλους πρόσφυγες και μετανάστες, καθώς επίσης και ότι οι αρχές και ΜΚΟ δεν διερεύνησαν επαρκώς αυτά τα εγκλήματα. Ακτιβιστές ΛΟΑΔΜ υποστήριξαν ότι οι αρχές δεν κινητοποιούνταν πάντα για τη διεξαγωγή ερευνών σε περιστατικά βίας εναντίον ΛΟΑΔΜ και ότι τα θύματα δίσταζαν να καταγγείλουν τέτοιου είδους συμβάντα στις αρχές λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης.

Το 2018, το ΔΚΠΡΒ κατέγραψε 18 επιθέσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και 11 λόγω ταυτότητας φύλου. Σε ένα περιστατικό, ο δράστης ήταν αστυνομικός που στοχοποίησε μια διεμφυλική Ελληνίδα. Μεταξύ των καταγεγραμμένων επιθέσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, αναφέρθηκε και ένα περιστατικό βιασμού. Έξι από τα περιστατικά προκάλεσαν τραυματισμούς και συνδυάστηκαν με λεκτικές επιθέσεις και απειλές. Σε μία από αυτές τις περιπτώσεις, το θύμα ήταν έναν ανήλικος άνδρας. Από τα 11 περιστατικά που καταγράφηκαν λόγω ταυτότητας φύλου, τρία περιελάμβαναν την άσκηση σωματικής βίας σε συνδυασμό με απειλές και λεκτικές επιθέσεις. Σύμφωνα με πληροφορίες που κοινοποιήθηκαν στο ΔΚΠΡΒ για το ημερολογιακό έτος 2018, η Ελληνική Αστυνομία κατέγραψε 226 περιστατικά με πιθανά ρατσιστικά κίνητρα, 40 από τα οποία αφορούσαν στον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου.

Στις 29 Ιουλίου, η *Εφημερίδα των Συντακτών* αναφέρθηκε στην περίπτωση ενός ζευγαριού ομοφυλόφιλων ανδρών από την Ελβετία οι οποίοι, κατά την έξοδό τους από ένα μπαρ για ομοφυλόφιλους στη Μύκονο, δέχθηκαν επίθεση με κλωτσιές και γροθιές από οκτώ άγνωστους άνδρες. Τα θύματα δήλωσαν ότι κανείς δεν τους βοήθησε, παρότι υπήρχαν μάρτυρες.

Στις 28 Ιανουαρίου, ένα πρωτοδικείο έκρινε ένοχο τον Μητροπολίτη Καλαβρύτων και Αιγιαλείας Αμβρόσιο για δημόσια παρακίνηση σε βία, ρητορική μίσους και κατάχρηση του εκκλησιαστικού αξιώματος. Η απόφαση ανέτρεπε προηγούμενη δικαστική απόφαση που αθώωνε τον Αμβρόσιο. Το δικαστήριο τον καταδίκασε σε επτάμηνη φυλάκιση με αναστολή και πρόστιμο 10.000 ευρώ ($11.000).

Στις 27 Φεβρουαρίου, η εισαγγελέας του Αρείου Πάγου διέταξε να διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση για την απόπειρα έξωσης, από τον ίδιο μητροπολίτη, ενός ηλικιωμένου άνδρα από ένα γηροκομείο το οποίο λειτουργούσε η εκκλησία λόγω ισχυρισμών ότι ήταν ομοφυλόφιλος.

Ανύπαντρα διεμφυλικά άτομα μεγαλύτερα των 15 ετών μπορούν να επικαιροποιήσουν τα έγγραφα στα οποία αναγράφεται η ταυτότητά τους έτσι ώστε να αποδίδεται σωστά η

ταυτότητα φύλου τους χωρίς να υποβληθούν σε εγχείρηση αλλαγής φύλου. Ο νόμος προβλέπει την επικύρωση της αλλαγής από δικαστή με βάση την εξωτερική εμφάνιση του ατόμου. Το 2018, το Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών (ΣΥΔ) εξέδωσε δελτίο τύπου που κατήγγειλε δικαστικούς αξιωματούχους για τη συχνή αδυναμία τους να εφαρμόσουν σωστά αυτό τον νόμο. Το ΣΥΔ ισχυρίστηκε ότι οι δικαστές δεν εξασφάλιζαν πάντα την απαραίτητη ιδιωτικότητα της ακρόασης, ενώ συχνά χρησιμοποιούσαν υποτιμητικούς χαρακτηρισμούς και υιοθετούσαν στάση εκφοβισμού απέναντι στα διεμφυλικά άτομα και στους δικηγόρους τους. Στις 19 Φεβρουαρίου, μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι ένα διοικητικό δικαστήριο στη Λέσβο επέτρεψε σε μια διεμφυλική γυναίκα πρόσφυγα από το Μπαγκλαντές να αλλάξει όλα τα έγγραφα στα οποία αναγραφόταν η ταυτότητά της προκειμένου να ταιριάζουν με την εμφάνισή της.

Στο ξεκίνημα του έβδομου ετήσιου Φεστιβάλ Υπερηφάνειας (Pride Parade) των ΛΟΑΔΜ στη Θεσσαλονίκη, δύο ομοφυλόφιλοι άνδρες σπρώχθηκαν στη θάλασσα. Έξι μέρες αργότερα, τα μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι η αστυνομία είχε ξεκινήσει έρευνα για το συμβάν. Είκοσι δύο χριστιανικές τοπικές οργανώσεις ανακοίνωσαν ότι επρόκειτο να μποϊκοτάρουν τις επιχειρήσεις που θα ήταν χορηγοί του Φεστιβάλ Υπερηφάνειας στη Θεσσαλονίκη.

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ ΤΟΥ HIV ΚΑΙ ΤΟΥ AIDS

Αν και η νομοθεσία απαγορεύει τις διακρίσεις που αφορούν στην απασχόληση οροθετικών ατόμων, οι κοινωνικές διακρίσεις σε βάρος ατόμων με HIV/AIDS, εξακολούθησαν να αποτελούν πρόβλημα. Τα άτομα με HIV/AIDS εξαιρούνται από τη στρατιωτική θητεία για ιατρικούς λόγους. Προεδρικό διάταγμα επιτρέπει την αποστράτευση επαγγελματιών στρατιωτικών αν πάσχουν από AIDS και δεν ανταποκρίνονται στη θεραπεία, αλλά δεν υπήρξαν αναφορές για απολύσεις στρατιωτικών σύμφωνα με αυτή τη διάταξη.

Στις 11 Μαρτίου, άγνωστοι εμπρηστές επιτέθηκαν στους χώρους της ΜΚΟ Θετική Φωνή, όπου στεγάζεται κέντρο για τη δωρεάν πραγματοποίηση εξέτασης διάγνωσης του ιού HIV. Επίσης, οι δράστες αφαίρεσαν τη σημαία με το ουράνιο τόξο από την πρόσοψη του κτηρίου.

Στις 13 Απριλίου, τα μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι η Επιθεώρηση Εργασίας επέβαλε πρόστιμο σε ιδιωτική εταιρεία που αρνήθηκε να δεχθεί τις υπηρεσίες ενός οροθετικού εργαζομένου ο οποίος επέστρεψε στην εργασία του μετά από μακροχρόνια αναρρωτική άδεια. Η υπόθεση έφτασε μέχρι τον Συνήγορο του Πολίτη, ο οποίος έκρινε πως η εταιρεία παραβίασε τη νομοθεσία κατά των διακρίσεων και εισηγήθηκε την επιβολή προστίμου. Η εταιρεία προσπάθησε ανεπιτυχώς να αποδείξει πως δεν γνώριζε το πρόβλημα υγείας του εργαζομένου, ενώ ισχυρίστηκε ότι ο εργαζόμενος απολύθηκε λόγω επαγγελματικής ανεπάρκειας. Στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης με την Επιθεώρηση Εργασίας, η εταιρεία πρόσεφερε στον εργαζόμενο τη δυνατότητα να επιστρέψει στην εργασία του αλλά με λιγότερο ευνοϊκούς όρους, κάτι που ο εργαζόμενος αρνήθηκε.

Ενότητα 7. Εργασιακά Δικαιώματα

Α. Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΖΕΣΘΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ

Η νομοθεσία προβλέπει ότι όλοι οι εργαζόμενοι, με εξαίρεση τους στρατιωτικούς, έχουν δικαίωμα να ιδρύουν και να γίνονται μέλη ανεξάρτητων σωματείων και επιτρέπει στα σωματεία να λειτουργούν ελεύθερα, χωρίς παρεμβάσεις. Επίσης, επιτρέπει στους εργαζόμενους να απεργούν. Το προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων έχει το δικαίωμα να ιδρύει σωματεία, αλλά όχι να απεργεί. Οι αστυνομικοί έχουν δικαίωμα να οργανώνονται σε συνδικάτα και να διαδηλώνουν, αλλά δεν έχουν δικαίωμα να απεργούν.

Η νομοθεσία δεν επιτρέπει τη δημιουργία εργατικών σωματείων σε επιχειρήσεις με λιγότερους από 20 εργαζόμενους και θέτει περιορισμούς στους μηχανισμούς εργατικής διαιτησίας. Γενικά, η νομοθεσία προστατεύει το δικαίωμα των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Η νομοθεσία απαγορεύει τις διακρίσεις κατά των εργατικών σωματείων και απαιτεί την επαναπρόσληψη εργαζομένων που εκδιώχτηκαν λόγω συνδικαλιστικής δράσης. Στον ιδιωτικό τομέα, η νομοθεσία επιτρέπει στις επιχειρησιακές συμβάσεις να υπερισχύουν των κλαδικών συλλογικών συμβάσεων. Οι δημόσιοι υπάλληλοι διαπραγματεύονται και συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις με την κυβέρνηση για όλα τα άλλα θέματα εκτός από τους μισθούς τους.

Μόνο τα εργατικά σωματεία μπορούν να κηρύξουν απεργίες. Μια απεργία μπορεί να θεωρηθεί παράνομη αν δεν τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις και διαδικασίες, για παράδειγμα με βάση την αρχή της αναλογικότητας, η οποία επιτρέπει στα δικαστήρια να αποφασίζουν κατά περίπτωση αν το αναμενόμενο όφελος από την απεργία είναι μεγαλύτερο από την οικονομική ζημία που προκαλεί στον εργοδότη.

Υπάρχουν νομικοί περιορισμοί για τις απεργίες, όπως η υποχρεωτική περίοδος προειδοποίησης 4 ημερών για εργαζόμενους στις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και στον κλάδο των μέσων μαζικής μεταφοράς και 24 ωρών για τους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα. Η νομοθεσία επιβάλλει την παρουσία ελάχιστου αριθμού εργαζομένων κατά τη διάρκεια απεργιών που επηρεάζουν την παροχή δημοσίων υπηρεσιών. Επίσης, η νομοθεσία παρέχει στις αρχές το δικαίωμα να επιτάσσουν υπηρεσίες για να αντιμετωπίσουν έκτακτες ανάγκες, με Φύλλα Ατομικής Πρόσκλησης Πολιτικής Επιστράτευσης. Όποιος λάβει Φύλλο Ατομικής Πρόσκλησης Πολιτικής Επιστράτευσης είναι υποχρεωμένος να υπακούσει, αλλιώς κινδυνεύει με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Η νομοθεσία εξαιρεί από την Πολιτική Επιστράτευση άτομα με τεκμηριωμένη σωματική ή νοητική αναπηρία και απαγορεύει ρητά την έκδοση Φύλλων Ατομικής Πρόσκλησης Πολιτικής Επιστράτευσης ως μέσο αντιμετώπισης απεργιών, πριν ή μετά την προκήρυξή τους. Η νομοθεσία επίσης ορίζει ότι τουλάχιστον τα μισά μέλη ενός πρωτοβάθμιου σωματείου πρέπει να συνηγορήσουν ώστε να κηρυχθεί μια απεργία .

Η κυβέρνηση γενικώς προστάτευσε το δικαίωμα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και των συλλογικών διαπραγματεύσεων και εφάρμοσε αποτελεσματικά τη νομοθεσία. Οι ποινές παράβασης της νομοθεσίας για το δικαίωμα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και των συλλογικών διαπραγματεύσεων δεν ήταν αρκετές για να εμποδίσουν όλες τις παραβάσεις. Τα δικαστήρια μπορούν να κηρύξουν μία απεργία παράνομη λόγω μη τήρησης των εσωτερικών διαδικασιών έγκρισης και λόγω μη εξασφάλισης του ελάχιστου αριθμού εργαζομένων, επίσης ανεπαρκούς προειδοποίησης για την απεργία ή λόγω υποβολής νέων αιτημάτων κατά τη διάρκεια της απεργίας. Γενικά, οι διοικητικές και οι δικαστικές διαδικασίες επίλυσης εργασιακών προβλημάτων χαρακτηρίζονται από παρατεταμένες καθυστερήσεις και προσφυγές.

Αναφέρθηκαν κάποιες περιπτώσεις διακρίσεων κατά των εργατικών σωματείων. Στις 18 Αυγούστου, ο Σύνδεσμος Ξενοδοχοϋπαλλήλων Κέρκυρας διαμαρτυρήθηκε για την απόλυση ενός ξενοδοχοϋπαλλήλου που είχε διεκδικήσει με επιτυχία την καταβολή μέρους των δεδουλευμένων του. Στις 24 Μαΐου, τα μέσα ενημέρωσης αναφέρθηκαν στην απόλυση ενός εργαζομένου σε εστιατόριο στη Θεσσαλονίκη, ο οποίος είχε καταθέσει υπέρ τριών πρώην συναδέλφων του, υποστηρίζοντας τον ισχυρισμό τους ότι απολύθηκαν παράνομα και ότι θα έπρεπε να επιστρέψουν στις θέσεις τους.

Β. ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ Η ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η νομοθεσία απαγορεύει κάθε μορφή καταναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας και παρέχει πρόσθετη προστασία στα παιδιά, περιορίζοντας τις ώρες εργασίας τους και την εργασία τους κάτω από ορισμένες συνθήκες. Αν και αρκετές κρατικές υπηρεσίες, όπως η Ομάδα Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων (ΟΚΕΑ) της Αστυνομίας, εργάστηκαν στην κατεύθυνση της πρόληψης και εξάλειψης της εμπορίας ανθρώπων, υπήρξαν καταγγελίες για καταναγκαστική εργασία γυναικών, παιδιών και ανδρών κυρίως στη γεωργία. Η καταναγκαστική επαιτεία (δείτε επίσης την Ενότητα 7.γ., Απαγόρευση της Παιδικής Εργασίας και Ελάχιστη Ηλικία Απασχόλησης) παρατηρείται κυρίως σε μητροπολιτικές (πυκνοκατοικημένες αστικές) περιοχές και πυκνοκατοικημένα νησιά, με επίκεντρο πολυσύχναστους σταθμούς του μετρό, πλατείες και τόπους

συνάντησης. Οι ποινές για τους παραβάτες δεν ήταν αρκετές για να αποτρέψουν τις παραβάσεις.

Δείτε επίσης την Έκθεση για την Εμπορία και Διακίνηση Ανθρώπων (Trafficking in Persons Report), του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, στη διεύθυνση: **https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/**.

Γ. ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΗΛΙΚΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Η νομοθεσία απαγορεύει τις πιο επαχθείς μορφές παιδικής εργασίας. Το κατώτατο όριο ηλικίας για απασχόληση στο βιομηχανικό τομέα είναι τα 15 έτη, με υψηλότερα όρια για ορισμένες δραστηριότητες. Η κατώτατη ηλικία για την απασχόληση σε οικογενειακές επιχειρήσεις, στο θέατρο και στον κινηματογράφο, είναι τα 12 χρόνια. Προεδρικό Διάταγμα επιτρέπει σε παιδιά ηλικίας τουλάχιστον 15 ετών να απασχολούνται σε επικίνδυνες εργασίες υπό συγκεκριμένες συνθήκες, όπως π.χ. όταν απαιτείται για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτισή τους. Σε τέτοια περίπτωση, ο εργαζόμενος πρέπει να παρακολουθείται από τεχνικό ασφαλείας ή από γιατρό. Οι επικίνδυνες εργασίες περιλαμβάνουν εργασίες που εκθέτουν τους εργαζόμενους σε τοξικά και καρκινογόνα στοιχεία, ακτινοβολίες και παρόμοιους κινδύνους.

Η Επιθεώρηση Εργασίας, η οποία τέθηκε στη δικαιοδοσία της Γενικής Γραμματείας Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με Προεδρικό Διάταγμα που δημοσιεύθηκε στις 17 Ιουλίου, έχει την ευθύνη εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας όσον αφορά στα παιδιά και δύναται να επιβάλλει στους παραβάτες ποινές που κυμαίνονται από πρόστιμα μέχρι φυλάκιση. Οι ποινές αυτές δεν αρκούν για να αποθαρρύνουν τους παραβάτες στην επίσημη οικονομία. Ωστόσο, εργατικά σωματεία ανέφεραν ότι η εφαρμογή της νομοθεσίας ήταν ανεπαρκής εξαιτίας σοβαρών ελλείψεων της Επιθεώρησης Εργασίας σε προσωπικό και ότι η κυβέρνηση δεν προστάτευσε επαρκώς τα παιδιά από την εκμετάλλευση. Το 2018, ένας ερευνητής που είχε σχέση με τη δεξαμενή σκέψης (think tank) της ΓΣΕΕ ανέφερε 39.000 επίσημα εργαζόμενους ανηλίκους, 1.700 από τους οποίους ήταν μετανάστες και πρόσφυγες. Η έκθεση

διαπίστωσε ότι το νομοθετικό πλαίσιο που τιμωρεί την εργασιακή εκμετάλλευση ήταν επαρκές όσον αφορά στην επιβολή ποινών, αλλά οι εισαγγελικές αρχές δεν έκαναν καμία προσπάθεια να εντοπίσουν πότε και πού προέκυπταν παραβάσεις.

Η παιδική εργασία στην παραοικονομία αποτελεί πρόβλημα. Σε οικογένειες που δραστηριοποιούνται στους τομείς της γεωργίας, της εστίασης και του εμπορίου, συχνά βοηθούν και τα νεότερα μέλη τους, τουλάχιστον με μερική απασχόληση. Τα μέλη ορισμένων οικογενειών υποχρεώνουν κάποια παιδιά σε καταναγκαστική εργασία στους δρόμους ως επαίτες, πορτοφολάδες ή μικροπωλητές ή καθιστούν τα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων για τον ίδιο σκοπό. Η κυβέρνηση και ΜΚΟ ανέφεραν ότι η πλειοψηφία των επαιτών αυτών ήταν γηγενείς Ρομά ή Βούλγαροι, Ρουμάνοι ή Αλβανοί Ρομά. Υπήρξαν καταγγελίες ότι ασυνόδευτοι ανήλικοι μετανάστες που εργάζονταν κυρίως στο γεωργικό τομέα και λιγότερο στη βιομηχανία, ήταν ιδιαίτερα ευάλωτοι στην εργασιακή εκμετάλλευση. Στις 17 Οκτωβρίου, η ΜΚΟ ΑΡΣΙΣ ανέφερε ότι είχε εντοπίσει περίπου 750 ανήλικους, από τον Ιανουάριο μέχρι τον Σεπτέμβριο, που ήταν μικροπωλητές, επαίτες ή εργάζονταν στους δρόμους της Θεσσαλονίκης. Περίπου 450 από αυτά τα παιδιά ήταν ασυνόδευτοι ανήλικοι, ενώ 95 είχαν ελληνική, αλβανική ή βουλγαρική καταγωγή.

Δ. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η νομοθεσία απαγορεύει τις διακρίσεις στην απασχόληση και την εργασία με βάση τη φυλή, τη θρησκεία, την εθνική προέλευση, το χρώμα του δέρματος, το φύλο (συμπεριλαμβανομένης και της εγκυμοσύνης), την εθνοτική ομάδα, την αναπηρία, την ηλικία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την οροθετικότητα, το προσφυγικό καθεστώς προσφύγων ή την ανιθαγένεια.

Η κυβέρνηση δεν επέβαλε πάντα αποτελεσματικά το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο. Οι ποινές που επιβάλλει η νομοθεσία δεν ήταν αρκετές για να αποθαρρύνουν τους παραβάτες. Διακρίσεις στην απασχόληση και στην εργασία συνέβησαν με βάση τη φυλή, το φύλο (συμπεριλαμβανομένης και της εγκυμοσύνης), την αναπηρία, την

οροθετικότητα, την κοινωνική κατάσταση, την ηλικία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα τφύλου.

Στην έκθεσή του για το 2018 για θέματα ίσης μεταχείρισης, ο Συνήγορος του Πολίτη επαναδιατύπωσε προηγούμενα ευρήματά του, σχετικά με την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα και την αντιμετώπισή τους από εργοδότες ως πρόβλημα, μερικές δε φορές, φτάνοντας σε σημείο απολύσεων. Ο Συνήγορος του Πολίτη ανέφερε περιπτώσεις παρεμβάσεων σε εργοδότες του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα με σκοπό την υποστήριξη εργαζομένων που αντιμετώπιζαν διακρίσεις λόγω αναπηρίας, ηλικίας, φύλου και κοινωνικής κατάστασης. Ο Συνήγορος του Πολίτη παρενέβη επίσης σε επιχειρήσεις που ανακοίνωναν θέσεις εργασίας αλλά έθεταν όρια ηλικίας και προϋποθέσεις φύλου που δεν δικαιολογούνταν από τη φύση των απαιτούμενων υπηρεσιών.

Ε. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κυβέρνηση όρισε, με Υπουργική απόφαση, το εθνικό μεικτό κατώτατο ημερομίσθιο στον ιδιωτικό τομέα και για ανειδίκευτους εργάτες. Τα ημερομίσθια αυτά ήταν πάνω από το όριο της φτώχειας. Η κυβέρνηση δεν εφάρμοσε πάντα την περί αμοιβών εργασίας νομοθεσία με αποτελεσματικό τρόπο, ενώ οι ποινές δεν επαρκούσαν πάντα για να αποτρέπουν τις παραβάσεις.

Το ανώτατο νόμιμο όριο εργασίας είναι 40 ώρες ανά εβδομάδα. Η νομοθεσία προβλέπει τουλάχιστον μία περίοδο ανάπαυσης 24 ωρών την εβδομάδα, επιβάλλει ετήσια υποχρεωτική άδεια ενός μηνός μετ’ αποδοχών και θέτει όρια στις υπερωρίες, οι οποίες αναλόγως και των συνθηκών, δεν μπορούσαν να υπερβαίνουν τις οκτώ ώρες. Επίσης, η νομοθεσία ορίζει πρόσθετη αμοιβή και έγκριση από το Υπουργείο Εργασίας για την υπερωριακή εργασία. Η πρόσθετη αμοιβή κυμαίνεται από 20% μέχρι 80% του ημερομισθίου ανάλογα με το συνολικό αριθμό ωρών και την ημέρα εργασίας (Κυριακές, αργίες κλπ.), καθώς επίσης και με το αν πρόκειται για νυχτερινή εργασία. Επίσης, οι εργοδότες παρείχαν αντισταθμιστικό χρόνο ανάπαυσης. Στην πράξη, αυτές οι διατάξεις δεν εφαρμόζονταν πάντα σε όλους τους τομείς, ιδίως στον τουρισμό, στις υπηρεσίες

εστίασης, στις επιχειρήσεις λιανικής πώλησης, στη γεωργία και στην παραοικονομία ή στο οικιακό προσωπικό και στους εργαζόμενους μετανάστες.

Η νομοθεσία που αφορά στους μισθούς δεν εφαρμοζόταν πάντα. Τα σωματεία και τα μέσα ενημέρωσης κατήγγειλαν κάποιες ιδιωτικές επιχειρήσεις επειδή ανάγκαζαν τους υπαλλήλους τους να επιστρέψουν μέρος του μισθού τους και των υποχρεωτικών εποχικών δώρων τους σε μετρητά, μετά από την κατάθεσή τους στον τραπεζικό λογαριασμό τους. Αρκετοί υπάλληλοι ήταν εγγεγραμμένοι επισήμως ως υπάλληλοι μερικής απασχόλησης αλλά, ουσιαστικά, εργάζονταν παραπάνω ώρες χωρίς να πληρώνονται. Η υπερωριακή απασχόληση δεν δηλώνεται πάντα επισήμως ούτε πληρώνεται ανάλογα. Σε άλλες περιπτώσεις, οι υπάλληλοι πληρώνονταν καθυστερημένα, μετά από μήνες, συχνά με κουπόνια και όχι με μετρητά. Αναφέρθηκαν επίσης περιπτώσεις απασχόλησης μέχρι και 30 ημερών, συνεχώς, χωρίς αργία τα σαββατοκύριακα. Τέτοιες παραβάσεις παρατηρήθηκαν κυρίως στον τουρισμό, στη γεωργία και στο οικιακό προσωπικό. Στις 13 Μαΐου, η Επιθεώρηση Εργασίας επέβαλε πρόστιμο 435.000 ευρώ ($478.000) σε εταιρεία λιανικής πώλησης ειδών σπιτιού και κηπουρικής επειδή υποχρέωσε το προσωπικό της να εργάζεται πέραν του ωραρίου του. Στη διάρκεια επιθεώρησης που πραγματοποιήθηκε στις 29 Ιανουαρίου οι αρχές εντόπισαν 29 εργαζομένους που εργάζονταν πέραν του κανονικού ωραρίου τους.

Η νομοθεσία προβλέπει ελάχιστα επιτρεπτά όρια υγείας και ασφάλειας στην εργασία ορίζοντας ότι η ευθύνη προσδιορισμού μη ασφαλών καταστάσεων στην εργασία βαρύνει τους ειδικούς υγείας και ασφάλειας στην εργασία και όχι τους εργαζόμενους. Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να υποβάλουν εμπιστευτική καταγγελία στην Επιθεώρηση Εργασίας για επικίνδυνες συνθήκες εργασίας και να τις αποφύγουν χωρίς να διακινδυνεύσουν τη θέση τους. Οι ιδιοκτήτες που επανειλημμένως παραβίαζουν τη νομοθεσία για τους αδήλωτους εργαζομένους ή την ασφάλεια κινδυνεύουν με επιβολή προσωρινής διακοπής της επιχείρησής τους. Δυνάμει της ίδιας νομοθεσίας, οι εργοδότες υποχρεούνταν να δηλώσουν εκ των προτέρων την υπερωριακή εργασία των εργαζομένων τους ή τις αλλαγές στις ώρες εργασίας τους. Η νομοθεσία προέβλεπε επίσης τη χορήγηση κοινωνικών επιδομάτων ή επιδομάτων πρόνοιας σε ανάδοχες

μητέρες, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας από απόλυση κατά την εγκυμοσύνη και μετά τον τοκετό. Τα δικαστήρια ήταν υποχρεωμένα να εξετάσουν τις καταγγελίες εργαζομένων κατά των εργοδοτών τους για καθυστερημένες πληρωμές εντός δύο μηνών μετά την υποβολή τους, καθώς και να εκδίδουν τις αποφάσεις τους εντός 30 ημερών μετά την ακρόαση.

Υπεύθυνη για την εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας είναι η Επιθεώρηση Εργασίας. Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων είναι υπεύθυνο για όλα τα θέματα που αφορούν στην εργασιακή υγεία και ασφάλεια σε όλη τη χώρα. Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα της 17ης Ιουλίου, εκτός από την Επιθεώρηση Εργασίας, η Γενική Διεύθυνση Εργασιακών Σχέσεων, Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία και Ένταξης στην Εργασία, υπάγεται επίσης στη Γενική Γραμματεία Εργασίας. Η τελευταία είναι η βασική αρμόδια κρατική υπηρεσία, που επιβλέπει τις συνθήκες εργασίας σε όλο τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, εκτός από τα μεταλλεία και τα πλοία του εμπορικού ναυτικού (τα οποία εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, αντίστοιχα). Ειδικοί στα εργασιακά θέματα χαρακτήρισαν ικανοποιητικούς τους νόμους περί υγείας και ασφάλειας στην εργασία, αλλά δήλωσαν ότι η εφαρμογή της νομοθεσίας από την Επιθεώρηση Εργασίας ήταν ανεπαρκής.

Σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία για το 2018, το ποσοστό αδήλωτων εργαζομένων μειώθηκε σημαντικά σε σχεδόν 9% το 2018, από σχεδόν 12,5% το 2017. Στις 9 Ιανουαρίου, η κυβέρνηση ανακοίνωσε την διάθεση επιπλέον 44 εργαζομένων στις Υπηρεσίες Επιθεώρησης Εργασίας, θέτοντας ως στόχο τους 950 Επιθεωρητές Εργασίας. Στις 15 Οκτωβρίου, η κυβέρνηση έδωσε στοιχεία για τις εντατικοποιημένες προσπάθειές της να αποκαλύψει περιστατικά αδήλωτων εργαζομένων μέσω της αύξησης των επιτόπιων επιθεωρήσεων εργασίας. Οι αρχές ανέστειλαν για λίγες μέρες τη λειτουργία των επιχειρήσεων που διαπιστώθηκε ότι προσλαμβάνουν αδήλωτους εργαζομένους και, αν παραβίαζαν ξανά τη νομοθεσία, θα μπορούσαν να διακόψουν οριστικά τη λειτουργία τους. Εντούτοις, τα συνδικάτα και τα μέσα ενημέρωσης κατήγγειλαν ότι η εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας υπήρξε ανεπαρκής στους τομείς

της ναυτιλίας, του τουρισμού και της γεωργίας. Επίσης, η εφαρμογή της νομοθεσίας ήταν ανεπαρκής στις μικρές επιχειρήσεις της χώρας οι οποίες απασχολούσαν 10 ή λιγότερα άτομα. Σύμφωνα με μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της ΓΣΕΕ, εννέα στους 10 εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα αντιμετώπισαν δυσμενέστερες εργασιακές συνθήκες στα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Το ποσοστό των μισθωτών με καθαρό μηνιαίο μισθό στον ιδιωτικό τομέα μειώθηκε με υψηλότερους ρυθμούς σε σχέση με τον δημόσιο τομέα τα εννέα τελευταία χρόνια.

Στις 9 Αυγούστου, η νέα κυβέρνηση κατάργησε τις προσφάτως θεσπισμένες διατάξεις της προηγούμενης κυβέρνησης, αναφορικά με την ευθύνη του αναδόχου και του υπεργολάβου να παρέχει αιτιολογημένους λόγους για τη νόμιμη καταγγελία της σύμβασης ενός εργαζομένου. Στις 31 Οκτωβρίου, το κοινοβούλιο ψήφισε νομοθεσία για την αύξηση κατά 12% στο ημερομίσθιο των εργαζομένων μερικής απασχόλησης για κάθε πρόσθετη ώρα εργασίας πέραν του ορίου των τεσσάρων ωρών. Η ίδια νομοθεσία άλλαξε επίσης τον υπολογισμό της υπερωριακής εργασίας για τις πρώτες πέντε ώρες εργασίας μετά το εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας των 40 ωρών. Οι εν λόγω ώρες δεν θα θεωρούνται υπερωριακή εργασία, αλλά οι εργοδότες πρέπει να τις αμείβουν με ημερομίσθιο αυξημένο κατά 20%.